

Socio-economische impact analyse GreenValleys

NULMETING 2020 EN KWALITATIEVE IMPACTANALYSE

Liekens Inge, Beckx Carolien

Studie uitgevoerd in opdracht van: Natuurpunt Beheer
2020/RMA/R/

December 2020

VITO NV

Boeretang 200 - 2400 MOL - BELGIE
Tel. + 32 14 33 55 11 - Fax + 32 14 33 55 99
vito@vito.be - www.vito.be

BTW BE-0244.195.916 RPR (Turnhout)
Bank 375-1117354-90 ING
BE34 3751 1173 5490 - BBRUBEBB

INHOUD

Inhoud	I
Lijst van tabellen	III
Lijst van figuren	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Lijst van grafieken	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Lijst van afkortingen	IV
HOOFDSTUK 1. Inleiding	1
1.1. Doelstelling van de opdracht	1
1.2. Wat is een sociaal-economische impactanalyse?	1
1.3. Waarom een sociaal-economische impactanalyse uitvoeren?	2
1.4. Dit rapport	2
HOOFDSTUK 2. scoping fase	3
2.1. inleiding	3
2.2. opzetten van het projectteam en doel van de SEIA	3
2.3. Baseline en alternatief	3
2.3.1. Huidige situatie	4
2.3.2. Life Greenvalleys scenario:	4
2.4. LIFE Belanghebbenden en participatiestrategie	4
2.4.1. Stakeholderanalyse	4
2.4.2. Participatiestrategie	5
2.4.3. Scope en beschikbare informatie	6
HOOFDSTUK 3. identificatie Sociaaleconomische impacten	7
3.1. Geïdentificeerde sociaaleconomische impacten en hun belang	8
3.2. Toerisme en vrijetijdsbesteding	22
3.2.1. Aanwezigheid wandel-, ruiters-, en fietsroutenetwerk	22
3.2.2. Andere paden	22
3.2.3. Aantal bezoeken recreatiekaart VITO (ecosysteemdienst)	23
3.2.4. Bezoekerscentrum	25
3.2.5. Aantal bezoeken, tellingen	25
3.2.6. Tevredenheid bezoekers	25
3.2.7. Logies en overnachtingen	26
3.2.8. Effecten op de lokale economie	27
3.3. Onderwijs en ontwikkeling, zorg en gezondheid	28
3.3.1. Educatie	28
3.3.2. Zorg en gezondheid	29
3.4. Aangename woonomgeving	30
3.4.1. Aangename woonomgeving aan de hand van woningprijzen	30

3.4.2.	Draagvlak en tevredenheid omwonenden _____	31
3.4.3.	Lokale besturen _____	33
3.5.	<i>Erfgoed</i>	33
3.5.1.	Klassering landschappelijk erfgoed _____	33
3.5.2.	Beheerplannen _____	33
3.6.	<i>Bedrijven</i>	34
3.6.1.	Aantal vestigingen en aantal tewerkgestelden _____	34
3.6.2.	Aantal passende beoordelingen en passende beoordelingen met betekenisvolle effecten op Natura 2000 _____	34
3.6.3.	Impact geluidshinder bedrijfsvoering/infrastructuur op omwonenden _____	35
3.7.	<i>Landbouw</i>	35
3.7.1.	Landbouwoppervlakte _____	35
3.7.2.	Landbouwproductie _____	36
3.7.3.	Oppervlakte beheerovereenkomsten en andere steunmaatregelen landbouw gericht op het verbeteren van biodiversiteit en ecosystemen _____	36
3.7.4.	Diversificatie landbouwinkomens _____	37
3.7.5.	Bestuiving en pestbestrijding _____	37
3.8.	<i>Andere natuurvoordelen</i>	37
3.8.1.	Houtproductie _____	37
3.8.2.	Biomassa voor energie _____	37
3.8.3.	Waterinfiltratie _____	38
3.8.4.	Waterretentie _____	38
3.8.5.	Waterkwaliteit (denitrificatie) _____	38
3.8.6.	koolstof en nutriëntenopslag in bodem en biomassa _____	39
3.8.7.	Erosiepreventie _____	39
3.8.8.	Luchtkwaliteit _____	39
HOOFDSTUK 4.	beoordeling sociaal-economische impact _____	41
4.1.	<i>Kwalitatieve inschatting door beheerders en belanghebbenden van richting en grootte-orde impact</i>	41
4.2.	<i>Aanvulling Natuurvoordelen</i>	50
Literatuurlijst _____		53

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Recreatiebaten via recreatiekaart VITO	24
---	----

LIJST VAN AFKORTINGEN

DALY	Disability-adjusted life years
ES	Ecosysteemdiensten
NWV	Natuurwaardeverkenner

HOOFDSTUK 1. INLEIDING

1.1. DOELSTELLING VAN DE OPDRACHT

De opdracht bestaat uit het in kaart brengen van de socio-economische impact als gevolg van het grootschalig natuurherstel in de groene vallei. Omdat onze huidige samenleving bepaald wordt door economie, is het voor het draagvlak van natuurherstel belangrijk om de socio-economische meerwaarde van het project aan de hand van (monetaire) indicatoren uit te drukken.

Verwacht wordt dat door het Life-project het natuurgericht toerisme zal toenemen. Niet enkel het aantal bezoekers, maar ook de tevredenheid. Dit zal zorgen voor meer omzet van horecazaken en tewerkstelling in toerisme. Verder zal de tewerkstelling ook toenemen in de sector van natuurherstel en –beheer en extensieve landbouw zoals maaien en extensieve begrazing van graslanden.

Het onderzoek is gefocust op twee deelaspecten:

- de impact van het natuurgerichte recreatie: het aantal bezoekers en de tevredenheid van de bezoekers in het projectgebied.
- de impact op de economische sectoren horeca, landbouw en toerisme.

RECREATIE

Voor de recreatie is het belangrijk om te weten hoe en waarom het gebied gebruikt wordt. Door middel van enquêtes word onderzocht welke beleving de bezoekers ervaren en hoe ze het landschap percipiëren. De bezoekers geven hierbij een score. De indicatoren voor de recreatie zijn de bezoekersaantallen en de tevredenheidsscore.

ECONOMISCH

De impact op de economische sectoren horeca, landbouw en toerisme wordt bepaald op basis van beschikbare literatuur en gesprekken met de betrokkenen uit de verschillende sectoren. De meerwaarde van het project op deze sectoren wordt monetair uitgedrukt. De monetaire meerwaarde zal ook als indicator gebruikt worden.

1.2. WAT IS EEN SOCIAAL-ECONOMISCHE IMPACTANALYSE?

Een sociaal-economische impactanalyse is een handige manier om in kaart te brengen welke potentiële veranderingen een ontwikkeling heeft op de welvaart en het welzijn van mensen en hun omgeving en de mogelijke reacties op deze veranderingen.

Er zijn 3 types van SEIA:

- Verkennende SEIA waarbij een snelle screening van verschillende bronnen de belangrijkste impacten in kaart brengt. Deze is vooral nuttig bij het opmaken van een plan van aanpak.
- Een grondige analyse tijdens de uitvoering van het project waarbij een diepere analyse van de verschillende impacten op belanghebbenden plaatsvindt.

- Een grondige analyse een tijd na de uitvoering van de werken waarbij wordt gekeken of de verwachte impacten zich ook hebben voorgedaan en of eventuele mitigerende maatregelen effectief zijn geweest.

1.3. WAAROM EEN SOCIAAL-ECONOMISCHE IMPACTANALYSE UITVOEREN?

Er zijn een aantal redenen waarom het uitvoeren van een sociaal-economische impactanalyse nuttig is:

- Aantonen van het maatschappelijk belang van het project. Voor natuurontwikkelingsprojecten waar publiek geld naar toe gaat kan het belangrijk zijn om aan te tonen dat biodiversiteit verhogen niet enkel geld kost maar ook maatschappelijke baten voortbrengt bijv. betere luchtkwaliteit, gezondheid, werkgelegenheid...
- Analyseren van de verschillende impacten die de geplande maatregelen kunnen hebben. Begrip hiervan kan helpen om mitigatiestrategieën te ontwikkelen die negatieve impacten minimaliseren en positieve impacten maximaliseren.
- Gezamenlijke belangen inzichtelijk maken bij partners en andere belanghebbenden, helpt om publieke steun en participatie te verwerven voor milieu- en natuur initiatieven.

1.4. DIT RAPPORT

Dit rapport bevat de nulmeting, een eerste monitoring van de betrokken belanghebbenden, hun mogelijke impacten en de huidige stand van de indicatoren die deze impacten zullen meten. De indicatoren om de impact te meten willen we zoveel mogelijk kwantificeren. Waar dit niet mogelijk is zal samen met de uitvoerders van het project en eventueel belanghebbenden gekeken worden hoe zij denken dat de geïdentificeerde socio-economische impact gaat evolueren tijdens en na het project.

De volgende stappen worden gevolgd:

- Scoping fase waarin door het projectteam mogelijke belanghebbenden en de impact van het project op hun belangen wordt ingeschat
- Identificatie van belanghebbenden en sociaaleconomische impacten (incl. impact op ecosysteemdiensten)
- Beoordelen van deze impacten door het identificeren van mogelijke indicatoren om de evolutie van de impact op te volgen.
 - Een nulmeting van deze indicatoren, kwalitatief en waar mogelijk kwantitatief.
 - Deze nulmeting wordt afgetoetst bij de belanghebbenden dmv een workshop en interviews
 - Tijdens het project wordt kwalitatief ingeschat of en in welke richting deze indicatoren veranderen en hoe groot deze veranderingen zijn. We bepalen ook waar eventuele monitoringacties moeten worden opgezet.
- Na het project worden alle indicatoren nog eens gemeten, zoveel mogelijk kwantitatief aan de hand van monitoring gegevens, specifiek uitgevoerde studies, secundair verzamelde data en eventueel modellen.

Dit rapport behandelt de drie eerste stappen van dit stappenplan.

HOOFDSTUK 2. SCOPING FASE

2.1. INLEIDING

De 'scoping'-fase bepaalt de doelen en grenzen van de beoordeling en richt de SEIA op de belangrijkste impactten. Hoewel de omvang van deze fase voor verschillende projecten kan variëren, moet scoping zich richten op het bepalen van :

- opzetten van het projectteam
- bevestigen van het doel van de SEIA
- baseline en alternatief/alternatieven
- (een eerste idee) van de belanghebbenden, impactten en de participatiestrategie op basis van de tijd en middelen beschikbaar voor de SEIA
- omvang van de beschikbare informatie, het potentiële nut ervan in termen van passende schaal, tijd, inhoud enz. en hoe lacunes in de gegevens kunnen worden aangepakt

2.2. OPZETTEN VAN HET PROJECTTEAM EN DOEL VAN DE SEIA

Het projectteam bestaat uit Sara Tilkin (projectleider), Iris Verstuyft, Kris Geboers, Sam Van de Poel, Rosan Heremans, Pieter Abts, Jorg Lambrechts, allen van Natuurpunt, Wim Massant, Rollin Verlinden en Willy Verbeke van ANB en Inge Liekens , VITO. Samen met hen worden de volgende stappen in deze Scoping fase doorlopen. Zij zullen ook in de vervolgstappen van de SEIA nodige informatie verzamelen en de berekende indicatoren evalueren.

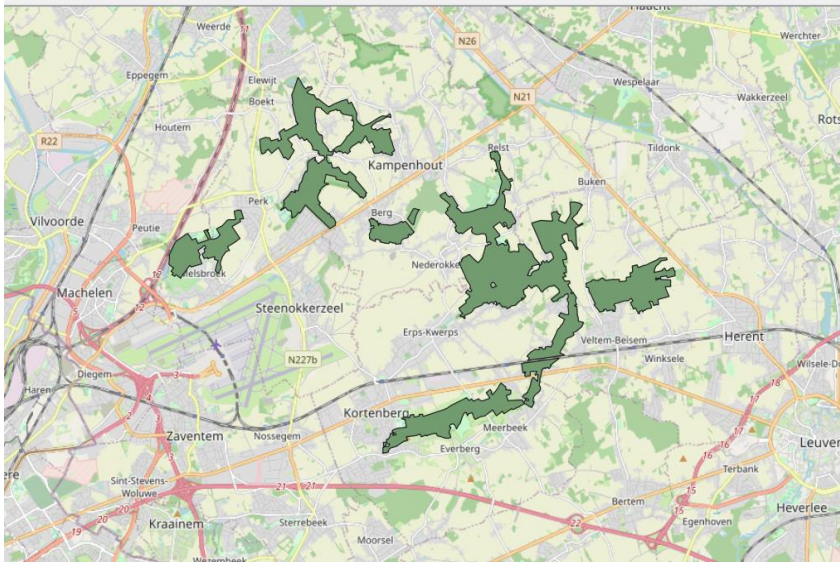
De bedoeling van de SEIA is om zo gedetailleerd als mogelijk binnen de tijd en middelen beschikbaar, alle mogelijke socio-economische impactten in kaart te brengen en te analyseren tijdens de uitvoering van de werken (2020) en na uitvoering van het project te monitoren of negatieve impactten inderdaad in de mate van het mogelijke gemitigeerd werden en positieve impactten inderdaad plaatsvonden (2025).

2.3. BASELINE EN ALTERNATIEF

Het huidige projectgebied bestaat uit 8 natuurgebieden in Vlaams-Brabant:

- Pikhakendonk
- Hellebos-Rotbos
- Floordambos-Peutiebos
- Kastanjebos
- Torfbroek
- Silsombos
- Molenbeekvallei en Eikelenhof
- Rotte Gaten

Samen goed voor 1703 ha bos en natuur.

2.3.1. HUIDIGE SITUATIE

Door de waterlaag met veel kalk en basen ontstaat er een unieke vegetatie zoals zeldzame orchideeën. Het projectgebied kent een afwisseling van bloemrijke graslanden en oude bossen. De twee ambassadeursoorten van het gebied zijn de kamsalamander en de zeggekorfslak. Door veranderingen in landgebruik zijn de natuurgebieden sterk versnipperd geraakt.

De regio herbergt ook enkele interessante historische monumenten. De Zwarte Madam, De Stenen Goot, de Heersemolen en de watermolen van Ter Balkt zijn enkele van de erfgoedrelicten die je onderweg tegenkomt.

2.3.2. LIFE GREENVALLEYS SCENARIO:

Bedoeling is om 200 ha natuur te herstellen of te optimaliseren. Het project zet vooral in op vochtige natuur – de beekvalleien- en de bossen. De belangrijkste doelhabitats zijn glanshaverhooilanden, kalkmoerassen en broekbossen ((85 ha bos, 110 ha natte open habitats, 3 ha water met kranswiervegetaties en 1,5 ha heischrale graslanden). Onderzoek focust zich ook op vleermuizen en monitoring ambassadeursoorten.

Daarnaast wordt er met stakeholders en partners gekeken hoe de beheerresten (hout, gras en hooi, soms slib en grond) kunnen verwerkt worden. Verder wordt ook ingezet op de verbinding van de verschillende gebieden en verbetering van de recreatieve en toeristische mogelijkheden van de natuurgebieden.

2.4. LIFE BELANGHEBBENDEN EN PARTICIPATIESTRATEGIE

2.4.1. STAKEHOLDERANALYSE

Voor het ontwikkelen van een indicatorenset voor de opvolging van de socio-economische impact van het LIFE-project is het essentieel om eerst zicht te hebben op de belanghebbenden, om vervolgens hen te betrekken bij het benoemen van de (positieve of negatieve) impacten die zij

ervaren. In deze context wordt met “belanghebbende” dan ook bedoeld: *iedere(groep of individu die een (sociale of economische) impact ondervindt door het LIFE-project.*

Om de stakeholders in kaart te brengen werd een **stakeholderanalyse** uitgevoerd. Een stakeholderanalyse is een veelgebruikte methode om binnen een project of studie stakeholders te identificeren en inzichten te krijgen waarom zij als stakeholder beschouwd worden. Stakeholdergroepen die hierbij geïdentificeerd worden zijn bv. natuurorganisaties, landbouwers, jagers, recreanten, (lokale) overheden, industrie, infrastructuurbeheerders, etc. Organisaties of individuen die invloed hebben op het LIFE-project, maar zelf geen impact ondervinden vallen buiten de scope van de SEIA.

In bijlage vindt u de stakeholderanalyse met voor elke stakeholder de huidige situatie, mogelijke impacten, eventueel maatregelen om te mitigeren/versterken en hieraan gelinkte indicatoren om wijzigingen tussen baseline en scenario te meten.

2.4.2. PARTICIPATIESTRATEGIE

In het kader van het project Groene vallei vond in het verleden wel een bevraging van de bezoekers naar tevredenheid en kennis van het greenvalleys project plaats en een workshop rond ecosysteemdiensten met de vrijwilligers en beheerders. Er gebeurde communicatie rond het Life Greenvalleys project in de gebieden zelf met infoborden en in het bezoekerscentrum. Ook is er een persbericht uitgestuurd bij het verkrijgen van de subsidies.

Op tijdstip van dit schrijven kon omwille van covid-19 maatregelen in België weinig participatieve methoden worden toegepast (vergaderingen, infomarkt, ...).

Op basis van de stakeholderanalyse en eerste geïdentificeerde impacten zal een eerste quickscan van de geselecteerde indicatoren gebeuren op basis van de momenteel beschikbare informatie (hoofdstuk 3). De resultaten van de geïdentificeerde impacten, mitigerende maatregelen en quickscan worden voorgelegd aan een representatieve selectie van de belanghebbenden van zodra dit weer toegelaten wordt. De bedoeling is om tijdens een workshop via een gestructureerde groepsdiscussie, te peilen naar de belangrijkste socio-economische functies die het gebied volgens de belanghebbenden vervult. Daarna overlopen we de eerste impactanalyse om deze waar nodig aan te vullen en bij te stellen op een interactieve manier.

Deze workshop wordt aangevuld met aantal diepte-interviews met sleutelfiguren uit afwezige belangengroepen.

Voorstel:

- Landbouwer
- Uitbater BnB of hotel
-

Timing: voorjaar 2021

Om de impact op recreatie te meten zullen we in het voorjaar 2021 ook een 0-bevraging afnemen bij de recreanten in de deelgebieden. Dit gebeurt via een schriftelijke of digitale vragenlijst (zuil met I-pad) in het bezoekerscentrum waarbij bezoekers actief worden gevraagd om deze bevraging in te vullen (VITO zal de bevraging opstellen en analyseren, Natuurpunt neemt de organisatorische aspecten op zich).

Deze bevraging en enkele interviews worden in 2025 na de geplande werken herhaald.

Timing: 1ste maal: maart april 2021
2de maal maart-april 2025

2.4.3. SCOPE EN BESCHIKBARE INFORMATIE

De SEIA wordt in 2020 uitgevoerd op basis van momenteel beschikbare data uit 2019. Zoals gezegd wordt deze aangevuld met beschikbare gegevens komende uit de workshop en bevragingen. In 2025 worden de berekeningen en bevragingen herhaald op basis van nieuwe statistieken, nieuwe projecten zoals bijv. piloten Natural Capital accounting in Vlaanderen en verzamelde gegevens tijdens de uitvoering van het project. Binnen deze sociaaleconomische impactstudie worden geen nieuwe dataverzamelingen opgestart (met uitzondering van de bevraging recreanten en de interviews).

Volgende databronnen worden bij deze nulmeting gebruikt:

- statistieken verzameld in het kader van SEIA Natura2000-gebieden
- methoden voor de berekening van ecosysteemdiensten ontwikkeld voor Natuurwaardeverkenner, ECOPLAN en later ook andere projecten
- bevindingen uit de workshop
- bevragingen in kader van dit project
- bevragingen rond recreatieve voorkeuren 2018, VITO
- Specifieke data beschikbaar in bezoekercentra, bij Natuurpunt (bezoekerstellingen, inkomsten...)

We bekijken enkel de primaire impacten in het studiegebied en in de onmiddellijke omgeving. We kijken dus niet naar effecten op grotere schaal (bijv. provincie) en secundaire effecten (bijv. door daling voedselproductie is er ook een daling productie in voedselverwerkende industrie).

HOOFDSTUK 3. IDENTIFICATIE SOCIAALECONOMISCHE IMPACTS

Op basis van de stakeholderanalyse en de scoping fase identificeren we een hele lijst met sociaaleconomische impacten (inclusief natuurvoordelen). We lijsten hier de verschillende mogelijke sociaaleconomische impacten op in tabelvorm en geven een belang aan deze impact.

Prioritering gebeurt op basis van volgende tabel:

	Kleine impact	gemiddelde impact	Grote impact
Impact is relatief onzeker	Niet belangrijk	Eerder niet belangrijk	Belangrijk
Impact is relatief zeker	Niet belangrijk	Belangrijk	Heel belangrijk

Waarbij

Kleine impact: een kleine verandering waarbij slechts 1 of weinig belanghebbenden betrokken zijn

Gemiddelde impact: een kleine verandering waarbij veel belanghebbenden betrokken zijn OF een grote verandering waar slechts 1 of enkele belanghebbenden betrokken zijn

Grote impact: een grote verandering waarbij veel belanghebbenden betrokken zijn

Om het belang van de impact in te schatten kijken we naar mogelijke indicatoren om deze te meten in 2025 en kwantificeren we waar mogelijk de huidige toestand ervan. Hiervoor baseren we op ons op cijfermateriaal dat verzameld werd in het kader van de sociaaleconomische impactanalyse Natura2000-gebieden. Ontbrekende indicatoren worden ook aangegeven. Wellicht kan Natuurpunt vanuit de eigen gegevens sommige data aanvullen. Of kunnen deze data verzameld worden in het kader van het Life project.

Voor de natuurvoordelen (ecosysteemdiensten) kijken we aanvullend naar de ecosysteemdienstenkaarten geproduceerd in het onderzoeksproject ECOPLAN. Dit project bracht 18 ecosysteemdiensten voor Vlaanderen in kaart in 2018 op basis van landgebruiksdata 2014. We gebruiken deze kaarten om de huidige toestand van de geleverde natuurvoordelen in kaart te brengen. Let wel dat de berekeningen gebaseerd zijn op landgebruiksdata 2014, wat betekent dat er mogelijk reeds veranderingen zijn opgetreden.

3.1. GEÏDENTIFICEERDE SOCIAALECONOMISCHE IMPACTEN EN HUN BELANG

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
Toerisme en recreatie								
Verandering in de recreatiemogelijkheden	zeker	grote impact	heel belangrijk	Groot aantal paden die bewegwijzerd zijn via knooppuntennetwerk. Kan eventueel uitbreiden	Aanwezigheid wandel-ruiter-fietsroutenetwerken	knooppuntennetwerken	31800 wandel 7800 fiets	Aantal m pad behorende tot netwerk
				Groot aantal bewegwijzerde paden voor wandelaars + verbetering bestaande knuppelpaden. Sommige sluiptwegen woden afgesloten voor gebruik.	Aantal m wandelpaden buiten netwerken	Natuurpunt	27 942 (deels gelijklopend met routenetwerk)	Aantal m pad

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
				In het recreatiepakket wordt extra aandacht gegeven aan andervaliden/kwetsbare groepen	Aantal paden voor andersvaliden/kwetsbare doelgroepen	Natuurpunt	0	Aantal m pad
Verandering in de recreatie/sportmogelijkheden	zeker	kleine impact	niet belangrijk	Voetbalterrein aangekocht. Voetbalploeg moet op zoek naar ander terrein.	kwalitatief	Natuurpunt	1	Voetbal ploeg actief
Veranderingen in gebruik	zeker	gemiddelde impact	belangrijk	Als de mogelijkheden voor recreatie worden uitgebreid zal dit ook meer mensen trekken	Aantal geschatte bezoeken recreatie en toerisme (fietsers, wandelaars nabij en met voortransport, toeristen)	VITO2018	815600 waarvan wandelaars Silsombos: 33 000	Aantal bezoeken
					Aantal bezoeken	Tellingen meter bezoekerscentrum (?)	Silsombos: 6 430	Aantal bezoeken
	zeker	gemiddelde impact	belangrijk	Type recreant kan wel wat wijzigen: meer wandelaars,	Verschillende gebruikers (wandelen/fietsen/mo	Natuurpunt	Verschillende types recreanten op dezelfde	Kwalita-tief

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
				minder mountainbike. Meer natuurrecreatie. Sommige (sluip)wegen worden afgesloten	untain bike. Paardrijden/...)		paden. Veel sluiptwegen in nieuw aangekocht gebied.	
Toerisme	onzeker	gemiddelde impact	eerder niet belangrijk	Promotie Groene Vallei kan leiden tot meer toeristen	Aantal logies binnen straal 1 km	Toerisme Vlaanderen	159	Aantal slaappleatsen
Beleving van het landschap	zeker	gemiddelde impact	belangrijk	Beleving natuur zal toenemen	Tevredenheid bezoekers	Bevraging bezoekers	81%	% tevredenheid score
Draagvlak en beleving omwonenden								
Draagvlak van de omwonenden	zeker	gemiddelde impact	belangrijk	Beleving omwonenden zal stijgen door veranderingen maar werken kunnen voor hinder zorgen. Er worden mitigerende	Tevredenheid met groen in je buurt	Gemeentemonitor 2017	78	%
	zeker	gemiddelde impact	belangrijk		Tevredenheid over gebied	Bevraging bezoekers	90	% tevreden met nabijheid
	onzeker	gemiddelde impact	eerder niet		Aantal bezwaarschriften/klachten tegen werken	Natuurpunt	7	Aantal

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
			belangrijk	maatregelen genomen.				
	onzeker	gemiddelde impact	eerde niet belangrijk		Aantal positieve mededelingen (bijv. sociale media)	Natuurpunt	10-17 reacties per bericht sociale media	Aantal
	zeker	grote impact	zeer belangrijk	Door communicatie verhoogt draagvlak voor de veranderingen	Aantal communicatiemoment en en aanwezigen communicatiemoment en	Natuurpunt	Sociale media, website en nieuwsbrief uitgewerkt voor project. Persbericht door gemeente en infoborden .2 infomomenten georganiseerd bij	Aantal

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
							grote werken	
Conflicten tussen gebruikers en buurtbewoners	zeker	kleine impact	niet belangrijk	Door meer splitsen van gebruikers paden, positief effect	Aantal klachten	Natuurpunt, Gemeenten	geen	Aantal
Verandering in de waarde van vastgoed	onzeker	kleine impact	niet belangrijk	De maatregelen binnen Life project gaan het positieve effect dat het gebied heeft op de woningprijzen niet verhogen.	Waardeverandering door groen	ECOPLAN 2016	4,3	Mio €
gevoel van vertrouwdeheid/herkennig/identiteit van omwonenden met het gebied	onzeker	kleine impact	niet belangrijk	De maatregelen binnen Life kunnen bepaalde herkenningpunt en wegnemen maar anderzijds terug landschappen creëren die de oudere	Vertrouwdeheid met het landschap	Bevraging		kwalitatief

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
				generaties herkennen.				
Educatie								
Veranderingen in de mogelijkheden om natuur te betrekken bij de ontwikkeling van vaardigheden, talenten, gedrag en natuurbewustzijn	zeker	kleine impact	niet belangrijk	Het aanbod voor educatie wordt beperkt uitgebreid maar is geen grote impact	Aanbod voor kwetsbare groepen	Natuurpunt	?	Kwalitatief of aantal
					Aanbod educatieve pakketten	Natuurpunt	?	aantal
					Aantal natuurgerelateerde activiteiten	Natuurpunt (20	124	Aantal
					Aantal scholen en kinderopvang in de omgeving (1 km)	VMM	27 scholen, 54 kinderdagverblijven en nog 4 jeugdverblijven.	Aantal
Zorg								
Verandering in de mogelijkheden om de natuur te betrekken bij het genezingsproces van patiënten	zeker	kleine impact	niet belangrijk	Belangrijke baat maar maatregelen Life gaan hier niet veel aan veranderen	Samenwerking met zorginstellingen/specifieke wandelpaddeb	Natuurpunt	Geen samenwerking	kwalitatief
					Aantal zorginstellingen binnen 1 km	VMM	11	Aantal

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
Verandering in de gezondheid van mensen en de ziektekosten voor de maatschappij					Gezondheidsbaten door nabij groen	ECOPLAN 2016	0.2 21 000	DALY €/jaar
Erfgoed								
Synergie of conflict met erfgoedwaarde	zeker	geen impact	niet belangrijk	Door de maatregelen wijzigt er niets aan het erfgoed.	Klassering landschappelijk erfgoed	Erfgoed	288 ha beschermd cultuurhistorisch landschap en 27 ha beschermd stads- of dorpsgezicht. Er liggen 1 monument en binnen de perimeter	ha
Landbouw								
Landbouwproductie	zeker	gemiddelde impact	belangrijk	Kan verminderen door uitdoven actieve landbouw in	Bruto saldi landbouwproductie	ECOPLAN 2016	380 460	€/jaar
					Totale geregistreerde landbouwoppervlakte	Agentschap voor landbouw en visserij 2018	360	ha

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
				gebied. Niet per se specifiek voor life project	binnen het studiegebied			
Bestuiving	zeker	kleine impact	niet belangrijk	Weinig bestuivingsafhankelijke gewassen aanwezig	Levering bestuiving	ECOPLAN 2016	0,2 (nog te bekijken)	score
Pestbestrijding	zeker	kleine impact	niet belangrijk	Niet zoveel actieve landbouw binnen de perimeters waar aanpassingen gebeuren. Wel aan de rand. Weinig verandering hierin.	NB			
Verandering in de ontwikkelingskansen van landbouwbedrijven door strengere eisen op vlak van emissies naar lucht, water en bodem	onzeker	gemiddelde impact	eerder niet belangrijk	PNAS is gelinkt aan nabijheid tot natuurgebied maar niet specifiek aan de maatregelen LIFE	Aantal PNAS Geweigerde vergunningen/aanpassingen vergunningen	Natuurpunt	2	Landbouwers met code oranje/rood

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
Diversificatie landbouwinkomens	zeker	klein	Niet belangrijk	Overeenkomsten voor maai- en begrazingsbeheer blijven. Weinig verandering met huidige situatie. De brasserie van het bezoekerscentrum werkt met lokale producten.	Aantal beheerovereenkomsten en andere steunmaatregelen	Natuurpunt	30	ha
					Percelen waarop een beheerovereenkomst/ Agromilieu- en klimaatmaatregelen zijn afgesloten,	Departement Landbouw en Visserij	17,4	ha
					Aantal logies aangeboden door landbouwers binnen 1 km van gebieden	Toerisme	6	aantal
					Aantal hoeveproducenten	Natuurpunt Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen	9? 4	Aantal
Bedrijfsleven en lokale economie								
Bedrijvigheid					Aantal vestigingen	Agentschap informatie 2016	19	Aantal
Tewerkstelling					Aantal tewerkgestelden in projectgebied In omgeving (1 km)	Vlaamse Overheid - Departement Omgeving -	195 38000	aantal

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
						Afdeling Vlaams Planbureau voor Omgeving 2013		
Invloed op omzet bedrijven/horeca	onzeker	gemiddelde impact	eerder niet belangrijk	Als meer recreanten, meer bestedingen	Bestedingen door recreanten	VITO2018		€/jaar
Tewerkstelling in horeca/toerismesector op basis bestedingen recreanten	onzeker	gemiddelde impact	eerder niet belangrijk	Als toeristen zouden toenemen verhogen ook de bestedingen in de lokale economie	Tewerkstelling op basis bestedingen recreanten en toeristen	VITO2018 op basis kengetallen CPB		Aantal VTE
Tewerkstelling natuurbeheer	onzeker	kleine impact	niet belangrijk	Er is door de natuurwerken bij Natuurpunt algemeen vermoedelijk wel een extra tewerkstelling bij aannemers. Maar dit is enkel een extra baat indien deze mensen niet	NB			

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
				elders aan de slag konden. Moeilijk aan te tonen. Wel zijn er 2 medewerkers extra actief om mensen informatie te geven rond LIFE. Ook extra middelen voor de bestaande medewerkers.	Vaste medewerkers Natuurpunt bezoekerscentrum	Natuurpunt 2019	1 (wel 58 vrijwilligers actief)	aantal
Bemoeilijken uitbreidingsplannen van organisaties (bedrijven, nutsbedrijven ...)	onzeker	klein	niet belangrijk	Geen weet van geweigerde aanvragen	Geweigerde vergunningen/aanpassingen vergunningen		0	aantal
					Aantal passende beoordelingen en passende beoordelingen met betekenisvolle effecten op NATURA2000		0	Aantal
Visuele of geluidshinder	onzeker	Kleine impact	niet belangrijk	Bij kappen van bomen kan er versterking van	effect geluidsreductie op waarde woningen	ECOPLAN 2016	354	€/jaar

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
				geluid of visuele hinder ontstaan				
Andere natuurvoordelen								
Koolstofopslag in biomassa	zeker	kleine impact	niet belangrijk	Door groei van bomen opslag van C in biomassa. Je verliest ook wel bijkomende opslag in de bomen die gekapt worden	Koolstofopslag in bomen	ECOPLAN 2016	1702	Ton C/jaar
Koolstofvoorraad in de bodem	zeker	gemiddelde tot grote impact	belangrijk	Bij vernatting zal de C in de bodem toenemen. Ook bij venvorming.	Koolstofvoorraad in de bodem	ECOPLAN 2016	375 572	Ton C
Stikstofopslag in de bodem	zeker	gemiddelde tot grote impact	belangrijk	Door C-opslag worden er ook nutriënten vastgehouden in de bodem.	N opslag in de bodem	ECOPLAN 2016	21 048	Ton N
Luchtzuivering	onzeker	kleine impact	Niet belangrijk	Bomen vangen fijn stof af. Naaldbomen meer dan	Afvang fijn stof	ECOPLAN 2016	20	Ton/jaar

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
				loofbomen. Door kappen stukken bos kan deze dienst verlagen.				
Erosiepreventie	onzeker	kleine impact	niet belangrijk	Is erosie een issue? Er kan wel meer eroderen bij wegnemen bomen.	Vermeden afstroom bodem	ECOPLAN 2016	2 391	ton/jaar
Invloed op de waterkwaliteit	zeker	gemiddelde impact	belangrijk	Door de vernatting ontstaan er meer zones waar denitrificatie kan plaatsvinden	stikstofverwijdering	ECOPLAN 2016	9 329	kg N/jaar
Onttrekken van water (als drinkwater voor mensen en/of dieren, proceswater, irrigatie ...)	onzeker	gemiddelde impact	eerder niet belangrijk	Natte ecosystemen zijn kwetsbaarder voor droogte wat beperkingen kan inhouden naar onttrekking water in nabijheid.	Verbod op onttrekken water		niet	Ja /neen

Sociaaleconomische impact	Zekerheid	Grootte impact	Belang	Motivatie	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator (2019; voor Life+ project)	eenheid
				Anderzijds meer water vastgehouden.				
Infiltratie en vasthouden van water	Zeker	kleine impact	niet belangrijk	Herstel van de nattere habitats zal maar weinig bijdragen tot de infiltratie dan het nu al doet. De waterretentie kan misschien wel toenemen.	waterinfiltratie	ECOPLAN 2016	2,9 miljoen	m ³ /jaar
					Permanente en seizoenale retentie	ECOPLAN 2016	5,8 miljoen	m ³ /jaar
Houtproductie	zeker	kleine impact	niet belangrijk	Er kan bij de gekapte stukken bos geen hout meer worden geoogst op langere termijn. Dit is normaal ook niet streven van Natuurpunt. Wel korte termijn opbrengst.	Duurzame oogst op basis van aanwas (stam)	ECOPLAN 2016	3 085 101 986	m ³ /jaar €/jaar
					KT opbrengst houtkap	Natuurpunt	?	

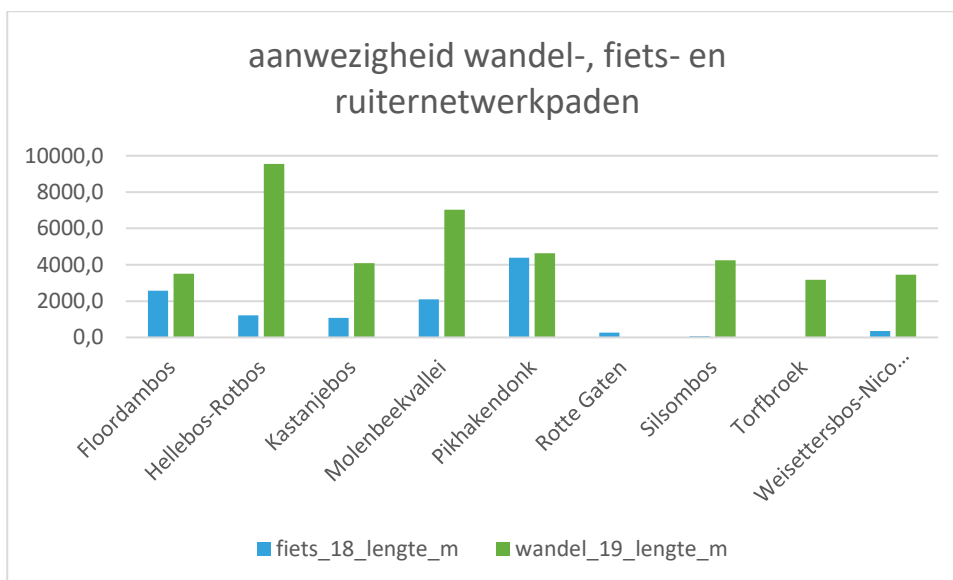
3.2. TOERISME EN VRIJETIJSBESTEDING

Natuurherstel kan zorgen voor een verandering in de recreatiemogelijkheden (voor wandelen, fietsen, vissen, spelen...) en de belevingswaarde in en rond het gebied. Als gevolg hiervan kunnen er veranderingen optreden in het aantal toeristen en recreanten. Dit beïnvloedt op hun beurt de tewerkstelling voornamelijk bij lokale zelfstandigen.

Het kan ook voor conflicten zorgen tussen gebruikers onderling bijv. wandelaars versus fietsers, vissers, landbouwers, natuurbeheerders... en tussen gebruikers en omwonenden.

3.2.1. AANWEZIGHEID WANDEL-, RUITER-, EN FIETSROUTENETWERK

In alle gebieden zijn verschillende paden aanwezig. De grafiek toont het aantal m pad behorende tot een routenetwerk (data 2018 en 2019). In totaal ligt er 30 km wandelroutenetwerk, en 8 km fietsroutenetwerk in het projectgebied. Niet heel veel fietspaden omwille van de natte vegetatie. Er zijn geen ruiterspaden behorende tot een routenetwerk die door het een van de gebieden loopt (data 2014). Als we een km rond de projectgebieden kijken ligt daar nog eens bijkomend 157 km wandelpaden en 101 km fietspaden behorende tot het knooppuntennetwerk.

3.2.2. ANDERE PADEN

Naast de routenetwerken hebben de gebieden ook nog andere aangeduide wandelingen. Binnen Life worden deze paden vernieuwd (bijv. oude plankenpaden) en uitgebreid met aandacht voor andersvaliden (in Silsombos wordt een rolstoelpad aangelegd) en kwetsbare groepen. Ook heel wat buurtwegen doorkruisen de gebieden. In totaal is er in de gebieden 27 km aangeduide wandelweg aanwezig, los van knooppunten.

Eén nieuw aangekocht stuk (20 hectare) bevat momenteel talloze sluipeggetjes die erin gemaakt zijn door omwonenden. Op dit moment worden de weggetjes gebruikt door fietsers, ruiters,

wandelaars. Deze sluipteggetjes zullen deels afgesloten worden, deels zullen ze juist bewegwijzert worden. Ook het gebruik zal mogelijk beperkt worden naar type gebruiker.

Fietsers en paardrijders zullen moeilijker een weg vinden in de gebieden omwille van gevoelige natte natuur. Enkele paden die nu vrij te gebruiken zijn, zullen afgesloten worden voor mountainbikers en ruiters. Wel voldoende mogelijkheden aan de rand van de gebieden. Mogelijkheden om je paard kort te stallen aan het bezoekerscentrum Silsombos om iets te gaan drinken..

Het provinciale mountainbikenetwerk Dijleland passeert in 14 gemeenten en is in totaal 442 km lang. In de Groene Vallei passeert dit netwerk vooral door Kampenhout en Kortenberg, meer bepaald langs het Hellebos, Steentjesbos, Weissetter, het Groot Veld en Silsombos.

Doorheen de Groene Vallei passeren 3 ruiterroutes van de provincie: de Laarruiterroute, de Witloofmenroute en Equitrail voor ruiters en menbers. De Laarroute (17,5 km) passeert langs het Silsombos, Torfbroek en Groot Veld. De Witloofmenroute (23 km) doet het Hellebos, Steentjesbos en Weissetter aan. De Equitrail Etappe 2 (27 km) passert nabij het Silsombos, Molenbeelvallei en Kastanjebos.

3.2.3. AANTAL BEZOEKEN RECREATIEKAART VITO (ECOSYSTEEMDIENST)

De SCV-survey van de Vlaamse gemeenschap ondervraagt jaarlijks bij een steekproef van volwassen inwoners (18+) hoe regelmatig ze in het afgelopen jaar bossen of natuurgebieden hebben bezocht. Er wordt hierbij geen onderscheid gemaakt tussen Natura 2000-gebieden en andere bos- of natuurgebieden. Gemiddeld bezoeken inwoners in Vlaanderen 2 keer per maand een bos of natuurgebied (24 bezoeken per jaar). We onderscheiden hierbij een kleinere groep intense gebruikers (13% van de ondervraagden), die minstens één keer per week een bezoek brengen. Eén derde (33%) van de ondervraagden brengt één tot meerdere keren per maand een bezoek aan natuur en bos. Eén vierde (23% in 2018) doet dat nooit.

VITO ontwikkelde op basis van eigen bevragingen over wat recreanten aantrekkelijk vinden in een landschap om te recreëren en bovenstaande gegevens een methode om per inwoner bezoeken aan landbouwgebied, bos-en natuurgebied toe te wijzen aan specifieke gebieden. Het gaat hier zowel om wandelaars die van thuis vertrekken of met de wagen komen voor minder dan een dag als fietsers en toeristen (met overnachting) (De Nocker et al. 2018)

Tabel 1: Recreatiebaten via recreatiekaart VITO

Aantal bezoekenper jaar	_totaal_projectgebied
Wandelaars kortbij	428 190
Fietsers nabij	251 162
Wandelaars/fietsers met voortransport	96 060
toeristen	40 250
TOTAAL	815662

Op basis van de landgebruikkaart 2014 schatten we het totaal aantal bezoeken aan het projectgebied op 815 662 bezoeken per jaar. Het grootste deel hiervan zijn de omwonenden (binnen de 5 km voor wandelen en binnen straal 20 km voor fietsen) die in de gebieden komen wandelen of er door/langs fietsen. Een 96000 bezoeken worden afgelegd door mensen die verder dan 20 km van de gebieden wonen. Deze cijfers houden geen rekening met eventuele grenzen qua recreatiedruk op de gebieden. Van de toeristen die in de buurt verblijven schatten we dat deze 40 250 bezoeken aan het projectgebied brengen.

De gemiddelde betalingsbereidheid (waarderingstudies uit literatuur) ligt tussen de 3€ en 9€ per bezoek wat een economische waardering van de belevingswaarde geeft van 2.4 mio € tot 7.3 mio€.

We verwachten dat door het natuurherstel de belevingswaarde van de bezoekers zal toenemen. Door promotie rond de Groene Vallei zullen er wellicht ook meer mensen van verderweg worden aangetrokken.

3.2.4. BEZOEKERSCENTRUM

Er is een bezoekerscentrum met taverne aanwezig. Deze taverne serveert lokale producten. Je kan er ook je paard tijdelijk stallen zodat ruiters iets kunnen gaan drinken.

Het bezoekerscentrum zal uitgebreid worden met een vaste loods voor geïntegreerd beheer. Dit gebeurt op oude tennisterreinen. Dit zal een verandering in het beeld van de omgeving geven. Naast de loods is een deel van het terrein voor groenontwikkeling (e.g. zwembijver)

3.2.5. AANTAL BEZOEKEN, TELLINGEN

De bezoeken aan toeristische attracties gericht op 'wetenschap en natuur' zijn gestegen met meer dan 40% op 4 jaar tijd volgens cijfers van Toerisme Vlaanderen. Als we spreken van natuur gaat het hier dan vooral om bezoeken aan bezoekerscentra en natuureducatieve centra.

Uit bezoekerscijfers van bezoekerscentra blijkt dat voor Vlaanderen het aantal bezoeken van 2016 tot 2018 met 20% steeg.

Er zijn wandeltellers aan de ingang van sommige gebieden en aan de ingang van het bezoekerscentrum.

De meter aan het bezoekerscentrum in Silsombos registreerde in 2019 6430 bezoekers.

Dit aantal ligt heel wat lager dan de aantallen die we via het recreatiemodel vinden. Dit heeft enerzijds te maken met het feit dat de tellingen maar aan 1 toegang van het Silsombos gebeurden en anderzijds dat het model ook buurtbewoners meetelt die bijv. dagelijks hun hond uitlaten, joggers...Deze mensen passeren niet langs het bezoekerscentrum.

3.2.6. TEVREDENHEID BEZOEKERS

In het voorjaar van 2021 werden 70 bezoekers bevroegd. Ze gaven de gebieden een tevredenheidsscore van 81%. Op de vraag wat er nog kan verbeteren antwoordden 34 van de 70 respondenten met enkele suggesties. Het gaat vooral over uitbreiden en/of connecteren van verschillende gebieden, toch wat meer zitbanken en aanleg en herstel van (vlonder)paden of herstel ervan. Ook het toezicht op honden aan de leiband wordt meermaals genoemd. Ook fietsers, mountainbikers op de paden wordt af en toe vernoemd.

We vermoeden dat de natuurbeleving van de bezoekers gaat verhogen. Vooral omdat het LIFE project grotendeels tegemoetkomt aan de opgegeven verbeterpunten: uitbreiden areaal en connecteren van de gebieden. Ook de paden worden hersteld. Sommige paden worden afgesloten voor fietsers.

Van de 63 personen die vragen in verband met LIFE Greenvalleys invulden vindt 1 persoon het een slechte zaak, 4 personen hebben hier geen mening over en de overige personen vinden het een goede zaak. Allen duiden op het belang van meer en biodiversere natuur dichtbij huis. Behoud van natuur en bos is in het vooruitzicht van klimaatverandering komt aan bod. Ook het verbinden van de gebieden tot een groter geheel wordt heel vaak genoemd zowel noodzakelijk als leefgebied van dieren als voor aangename recreatie.

De persoon die het project een slechte zaak vindt, vindt dat omwille van de boomkap ten voordele van een grasveld.

3.2.7. LOGIES EN OVERNACHTINGEN

Binnen het projectgebied zijn er slechts 15 slaapplekken (3 logies) beschikbaar. Dit is logisch aangezien het natuurlijke karakter van de Groene vallei en de lage verstedelijkingsgraad binnen het gebied. We leren uit de socio-economische impact analyse van Natura2000 dat ongeveer 70% van de slaapplekken in Vlaanderen ligt binnen 1km van Natura 2000-gebieden hetgeen zeer hoog is in vergelijking met het aandeel in de oppervlakte (39%). In de nabije omgeving van de projectgebieden liggen 159 slaapplekken (20 logies).

Uit de socio-economische impact analyse van Natura2000 gebieden leren we dat een vrij hoog % van het aantal overnachtingen (34%) plaatsvindt in gemeenten die meer dan 20% Natura2000-gebied binnen hun grondgebied hebben. De volgende cijfers waren beschikbaar over het jaar 2017 voor de gemeenten op wiens grondgebied het projectgebied ligt:

gemeente	aankomsten	overnachtingen
Bonheiden	9 492	18 074
Boortmeerbeek	*	*
Haacht	*	*
Herent	2 718	6 305
Kampenhout	359	618
Kortenberg	4 071	7 257
Machelen	*	*
Mechelen	31 198	80 023
Steenokkerzeel	9 881	12 139
Vilvoorde	*	*

Redenen van de toeristische overnachtingen kunnen natuurlijk niet allemaal toegeschreven worden aan de natuurgebieden. Zeker voor Mechelen geldt dat heel wat toeristen de stad bezoeken. Anderzijds promoten de gemeenten actief het groen in de omgeving waaronder de gebieden binnen Life Groene Vallei.

Ook in de B&Bs in de streek ligt een folder van de Groene vallei. Er is wel geen actieve samenwerking tussen deze gastenverblijven en Natuurpunt.

3.2.8. EFFECTEN OP DE LOKALE ECONOMIE→ **Bestedingen recreanten en toeristen**

Op basis van het geschatte aantal bezoeken aan bos en natuurgebieden (zowel recreanten, dagtoeristen als verblijfstoeristen, zie vorige paragraaf) en cijfers uit de literatuur over de bestedingen die deze verschillende types bezoekers hebben kan een inschatting worden gemaakt van de economische bijdrage van het studiegebied aan de lokale economie. Voor dagtoeristen en toeristen hanteren we cijfers uit de tourism satellite accounts die de economische betekenis van toerisme in Vlaanderen in kaart brengen (Weekers et al, 2018). Voor de recreanten (<dag) maken we gebruik van de cijfers ingeschat op basis van de cijfers gebruikt in de recente versie (4.0) van de Natuurwaardeverkenner (Liekens et al. 2018).

We hanteren volgende data:

Type bezoek	Besteding in €/bezoek of overnachting	bron
Dagtoeristen	37	Weekers et al. 2018. Data specifiek voor dag- en verblijfstoeristen met ontspanning als motief, voor Vlaamse toeristen zijn transportkosten met eigen wagen door auteurs bijgeschat, data en prijzen 2016
Verblijfstoeristen	83	
Wandelaars	3	NPHK, 2009
Fietsers	8	Provincie Antwerpen

Berekenen we de bestedingen op basis van de geschatte bezoeken (recreatiekaart VITO) dan schatten we het totaal jaarlijkse bestedingen van deze bezoekers voor het ganse projectgebied op 10 miljoen €.

→ **Tewerkstelling in horeca/lokale economie**

In de gemeenten binnen het projectgebied zijn 1051 horecazaken waarin 3489 werknemers tewerkgesteld zijn. Een deel van deze tewerkstelling kan je toewijzen aan de natuurgebieden omdat een deel van de bezoekers geld besteedt in horeca en lokale winkels.

gemeente	horecazaken	Aantal werknemers
Bonheiden	66	82
Boortmeerbeek	59	91
Haacht	65	92
Herent	63	78
Kampenhout	44	64
Kortenberg	62	78
Machelen	84	755
Mechelen	417	1164
Steenokkerzeel	55	47
Vilvoorde	136	1038
	1051	3489

Op basis van bestaande hefboomen uit de literatuur (15.73 VTE per miljoen bestedingen) zou op basis van de berekende bestedingen van recreanten en toeristen (aantal berekend via de recreatiekaart VITO) 160 voltijdse plaatsen door groen worden gegeneerd in de gemeenten binnen het projectgebied.

→ **Tewerkstelling natuurbeheer**

Voor de uitvoering van de werken, werkt Natuurpunt samen met een aantal aannemers. In het algemeen kan je stellen dat sommige van deze aannemers wel het jaarrond mensen hebben tewerkgesteld in de eigendommen van Natuurpunt. Ook het Life+ project Green Valleys heeft heel wat werk voor deze aannemers.

Wel is het de vraag of deze tewerkstelling extra is of eerder een verfschuiving vanuit een andere sector betekent. Dit is moeilijk om te bepalen tenzij het specifieke projecten van sociale tewerkstelling gaat.

Momenteel is er 1 vaste werknemer werkzaam in het bezoekerscentrum.

Daarnaast biedt het project extra middelen voor het aanwerven van 2 arbeiders die in de gebieden aanwezig zijn. Zij zijn ook aanspreekpunt voor bezoekers.

3.3. ONDERWIJS EN ONTWIKKELING, ZORG EN GEZONDHEID

De natuur betrekken in spel en onderwijs kan kinderen helpen bij de ontwikkeling van vaardigheden, talenten, gedrag en natuurbewustzijn. Ook kan de natuur het genezingsproces van patiënten versnellen en bestendigen en de ziektekosten voor de maatschappij reduceren. De vraag is nu of het Life Green Valleys project al dan niet nieuwe mogelijkheden schept voor het gebruik van de natuur in het onderwijs en de zorg.

Meer natuur in de buurt kan ook zorgen voor een verandering in de leefkwaliteit en de gezondheid van mensen. Typisch vertaalt dit zich in de waarde van woningen. De keerzijde van de medaille is dan weer dat de opwaardering van een buurt nieuwe, meer kapitaalkrachtige bewoners aantrekt en minder begoede mensen verdrijft. Dit fenomeen wordt ook wel gentrificatie genoemd.

3.3.1. EDUCATIE

→ **Aantal natuurgerelateerde activiteiten**

UitInVlaanderen.be is een initiatief van de Vlaamse minister van Cultuur en werd ontwikkeld door publiek (voorheen Cultuurnet Vlaanderen). Op UitInVlaanderen.be worden cultuur- en vrijetijdsactiviteiten voor Vlaanderen en Brussel geregistreerd. Ongeveer 215.000 activiteiten worden er jaarlijks geregistreerd op Uit In Vlaanderen. Deze worden ingedeeld in categorieën. De focus van de analyse is op activiteiten van de categorie "milieu en natuur".

Uit de Socio-economische impact analyse van Natura2000 gebieden leren we dat gemeenten waar minstens 10% van hun grondgebied bestaat uit Natura2000-gebied 1/3de tot de helft meer activiteiten rond 'milieu en natuur' registreren.

In 2018 werden er 8 activiteiten geregistreerd die rechtstreeks te linken zijn aan het projectgebied.

Uit de data van Natuurpunt blijkt dat het om veel meer activiteiten gaat namelijk 124 activiteiten. In totaal goed voor 3831 deelnemers. Een groot deel van deze activiteiten zijn werkdagen in de gebieden. Daarnaast werden er wandelingen en lezingen georganiseerd. Ook voor teambuilding worden er heel wat activiteiten aangevraagd in de gebieden.

→ **Onderwijs**

De hoeveelheid scholen en kinderopvang in de gebieden zelf is logischerwijs beperkt (1 school ligt binnen de perimeter van het Floordambos en er zijn 2 jeugdverblijven in Pikhakendonk). In de nabije omgeving van de projectgebieden liggen 26 scholen, 54 kinderdagverblijven en nog 2 jeugdverblijven.

Er zijn geen gegevens beschikbaar over hoeveel maal per jaar de scholen het gebied bezoeken vanuit hun educatief programma. Mogelijk kunnen de ingrepen en het unieke karakter van het gebied een impact hebben op het aantal bezoeken.

Vanuit het bezoekerscentrum wordt er een educatief aanbod aangeboden aan scholen. Er wordt veel samen met scholen aan educatief beheer gedaan. Ook zijn er een aantal aanvragen voor begeleide wandelingen.

JNM Midden-Brabant koppelt zijn activiteiten aan de activiteiten van het Life+ project (helpen met beheerswerken etc). Er worden ook zomerkampen in de gebieden georganiseerd.

→ **Beheer**

Het is de bedoeling om de kennis opgedaan in het project rond verwerking van beheerresten te delen met andere terreinbeheerders. Idee zou zijn om dit ook te laten zien in de nieuw te bouwen loods aan het bezoekerscentrum waar informatie kan gedeeld worden rond geïntegreerd beheer.

3.3.2. ZORG EN GEZONDHEID

→ **Aantal zorginstellingen**

Er zijn geen zorginstellingen (ziekenhuizen, bejaardentehuizen..) binnen de projectgebieden. Als we echter kijken in de nabije omgeving (1 km) vinden we 11 zorginstellingen

→ **Impact op de gezondheid en ziektekosten voor de maatschappij**

Er is veel wetenschappelijke evidentie dat groen een bijdrage levert aan het verbeteren van de fysieke en mentale gezondheid van omwonenden en de mensen die deze gebieden bezoeken. Hierbij zijn er verschillende mechanismen die spelen:

- Zicht op en contact met natuur hebben positieve effecten op mentale gezondheid (stress, depressie).
- Nabijheid van groen stimuleert openluchtrecreatie en beweging, met directe positieve effecten op gezondheid en afgeleide positieve effecten via het verminderen van overgewicht.

- Contact met groen zorgt voor een betere cognitieve, fysieke en sociale ontwikkeling van kinderen.
- Nabijheid van groen verlaagt de kans op overgewicht en obesitas.
- Natuur biedt een specifiek kader van belang voor zorgtoerisme.

Specifieke data die bewijzen dat het Life+ programma effectief een impact heeft op gezondheid en ziektekosten (bijv. geobserveerde verlagingen van voorkomen van bepaalde ziektes in de nabijheid van het gebied) zijn niet beschikbaar en gebonden aan privacy wetgeving. De impact ervan kan wel geschat worden door gebruik te maken van dosis-respons relaties die elders zijn ontwikkeld en de relatie tussen groen en gezondheid kwantitatief beschrijven. Door dit soort relaties te koppelen aan gebiedsspecifieke informatie zoals het aantal bewoners vlakbij de gebieden, wordt ruwweg gekwantificeerd wat de impact is van deze gebieden.

Binnen het onderzoeksproject ECOPLAN hebben we de dosis-responsrelaties van het Vitamin G-project gebruikt, een wetenschappelijk meerjarenprogramma in Nederland rond de effecten van groen op de gezondheid (Maas, 2008). Zij vonden een positieve invloed van groen op het voorkomen van 17 aandoeningen met het grootste effect op psychische aandoeningen (depressie, angststoornissen) en aandoeningen aan hart- en bloedvaten.

De projectgebieden zorgen ervoor dat de omwonenden binnen een straal van 1 km 0,2 DALY minder hebben door het aanwezige groen. DALY (Disability adjusted life years) (het aantal jaar dat mensen met beperkingen leven door ziekte en de verloren levensjaren). Dit betekent een besparing op de jaarlijkse ziektekosten van afgerond 21 000€ per jaar.

3.4. AANGENAME WOONOMGEVING

Een groene woonomgeving wordt meer gewaardeerd dan één bestaande uit enkel bakstenen en beton. De tevredenheid met hun omgeving kunnen we op verschillende manieren meten: door de mensen rechtstreeks te bevragen hoe tevreden ze zijn of door te gaan kijken naar menselijke gedrag (aankooprijzen van woningen, lidmaatschap van een natuurvereniging). In totaal wonen er 102 764 mensen in een straal van 1 km rond de studiegebieden (432 wonen zelfs binnen de perimeter van de projectgebieden).

3.4.1. AANGENAME WOONOMGEVING AAN DE HAND VAN WONINGPRIJZEN

Woningen in de nabijheid van groene ruimte (natuur, bos en landbouwgebied) hebben een meerwaarde door het uitzicht op het gebied (visueel genot) en door de nabijheid van deze gebieden voor lokale recreatie. De omvang hiervan is afgeleid van studies waarbij een verband is gevonden tussen de waarde van woningen met zicht op groene ruimte in vergelijking met woningen met zicht op versteende ruimte (hedonische prijzenmethode). De eigen tuin wordt niet meegerekend bij deze baat. Helgers en Vastmans, 2017 toonden op basis van een hedonische analyse aan dat een toename van het aandeel groene ruimte met 10% binnen een straal van 400 meter leidt tot een toename van de woningprijs met ongeveer 0,8%. Een toename van de groene ruimte met 10 hectare binnen een straal van 400 meter impliceert volgens deze berekening een stijging van de woningprijs met 1,6%. Eenzelfde berekening werd uitgevoerd voor landbouwruimte, waar ze vonden dat een toename van het aandeel landbouwruimte met 10% leidt tot een gemiddelde prijsstijging van 0,55%.

De cijfers uit deze studie zijn ook gebruikt voor de berekening van de waarde van een groene woonomgeving gegenereerd door het groen in de projectgebieden. In totaal leidt het groen in de

projectgebieden tot een totale meerwaarde van de huizen in de nabije omgeving van 4,3 miljoen€. Er zijn geen data beschikbaar om voldoende aan te tonen dat wijziging van de kwaliteit van het groen/type natuur deze waarde beïnvloedt.

IMMOWEB gebruikt zeker de Groene Vallei om de te koopstaande woningen aan te prijzen.

3.4.2. DRAAGVLAK EN TEVREDENHEID OMWONENDEN

Momenteel (2020) zijn er nog weinig reacties gekomen op de aangekondigde werken binnen het projectgebied.

Binnen het Life+ project wordt er maximaal gecommuniceerd.

Er worden telkens infomomenten georganiseerd bij grote werken (afgraven stort, kappen 9 ha bomen). Bij het afgraven van het stort werd gekozen om de werken voor de start van de school te laten plaatsvinden zodat er geen zware machines op de weg waren wanneer de kinderen terug naar school moesten.

Naast de infoborden aan de gebieden wordt er gecommuniceerd via een maandelijks persbericht, de nieuwsbrief en facebook.

→ Tevredenheid met groen in je buurt

Binnen de bevestigingen in het kader van de gemeentemonitor wordt ook de tevredenheid met groen in de buurt, in de gemeente en zicht op groen vanuit de woning bevestigd.

In de omliggende gemeenten is gemiddeld 78% tevreden met de hoeveelheid groen in de buurt en 73% met groen in de eigen gemeente. Vooral Machelen scoort heel laag op deze parameter. Floordambos kan dan een belangrijk alternatief zijn voor deze mensen.

gemeente	In je buurt	In eigen gemeente
Bonheiden	89	91
Boortmeerbeek	78	68
Haacht	81	71
Herent	75	60
Kampenhout	87	85
Kortenberg	86	82
Machelen	57	47
Mechelen	71	81
Steenokkerzeel	84	77
Vilvoorde	74	66

→ **Aantal leden van Natuurverenigingen**

Om te meten of er een draagvlak is voor de maatregelen in het gebied kan je ook kijken hoeveel gezinnen lid zijn van Natuurpunt. Het geeft ook een beeld van wie je bereikt via de communicatiekanalen van de organisatie (tijdschrift, website...). Gemiddeld voor Vlaanderen is 7% lid van een natuurvereniging. In een aantal gemeenten ligt dit aantal een pak lager. Deze gemeenten scoren ook minder naar tevredenheid met de hoeveelheid groen in de gemeente.

gemeente	Lidmaatschappen Natuurpunt	Totaal aantal huishoudens (2019)	% van alle HH
Bonheiden	564	6 191	9%
Boortmeerbeek	378	5 140	7%
Haacht	396	6 010	7%
Herent	688	9 015	8%
Kampenhout	240	4 908	5%
Kortenberg	455	8 363	5%
Machelen	72	5 920	1%
Mechelen	2 081	37 951	5%
Steenokkerzeel	160	4 876	3%
Vilvoorde	306	17 832	2%

→ **Tijdelijke hinder van de werken**

Mogelijk is er een tijdelijke hinder van de werken: machines voor kappen en verwijderen bomen. Eventueel stukken die tijdelijk ontoegankelijk worden. Momenteel geven de omwonenden aan nog geen hinder te hebben gehad van de werken (90% van de respondenten op de bevraging). De 5 mensen die aangeven wel hinder te ondervinden storen zich vooral aan het tijdelijke uitzicht na de werken (impact van machines) en het kappen van de bomen in het Floordambos.

Deze hinder wordt zoveel mogelijk beperkt door goed af te spreken wanneer zware machines door de straten rijden bijv. Niet tijdens schoolperiode.

→ **Aantal klachten en of bezwaarschriften**

Er zijn 2 klachten ontvangen en 5 bezwaren op de beheerplannen voor Torfbroek binnengekomen. (2020). Dezer werden verstuurd rechtstreeks naar Natuurpunt of via lokale besturen.

→ **Aantal positieve mededelingen (via sociale media)**

Facebook bereikt per bericht een 300-600 mensen. Per bericht op sociale media worden 10-17 reacties ontvangen. De nieuwsbrief wordt ontvangen door 883 mensen

→ **Aanwezigheid op infomomenten**

Er zijn 2 informatiemomenten georganiseerd bij de aanvang van 2 grote werken.

Aantal info/communicatiemomenten en aantal aanwezigen/deelnemers aan te leveren door NP

→ **Bevraging omwonenden (bezoekersbevraging)**

In deze bevraging hebben we de omwonenden die het gebied bezochten gevraagd naar bepaalde aspecten ivm

- Zicht op gebied
- Bezoek aan gebied
- Tevredenheid over het gebied
- Betrokkenheid met de gebieden
- Overlast van recreanten, last van andere zaken mbt natuurgebied
- Veiligheidsgevoel
- Andere

De bevraging gaf aan dat de meeste omwonenden zeer blij zijn met de aanwezigheid van de natuurgebieden dichtbij huis. Op de vraag of ze soms hinder ondervinden van de recreanten antwoordt 72.5% neen.

Voor de mensen die hinder ondervinden gaat het vooral over (citaat 2 respondenten): teveel bezoekers die zich niet aan afspraken houden momenteel, afval, van de paden gaan, lawaai/muziek meedoen, hond los laten, hut in brand steken, vuurtjes op de weides maken,... honden niet aan de leiband, gemotoriseerd verkeer in de natuurgebieden, overbelasting wandelwegen door mountainbikers, wandelaars die niet altijd op de paden blijven, afval dat wordt achtergelaten en tuinafval buurtbewoners in de bosranden

3.4.3. LOKALE BESTUREN

De lokale besturen zijn betrokken via project Groene Vallei gefinancierd door de provincie. Ze hebben een aantrekkelijk natuurgebied in de buurt met uitstraling voor toeristen, toekomstige bewoners en invloed op de gezondheid van de huidige inwoners (zie eerder).

Betrokkenheid van de lokale besturen kan gemeten worden aan de hand van de aanwezigheid op de overlegmomenten.

3.5. ERFGOED

Waar natuur- en erfgoedwaarden samen sporen, kunnen er interessante synergiën ontstaan. De doelen vanuit natuur en erfgoed matchen niet altijd en dit veroorzaakt mogelijk conflicten.

3.5.1. KLASSERING LANDSCHAPPELIJK ERFGOED

Binnen de projectgebieden ligt in totaal 288 ha beschermd cultuurhistorisch landschap en 28 ha beschermd stads- of dorpsgezicht. Er ligt 1 monument binnen de perimeter van de projectgebieden. Binnen een straal van 1 km komt hier nog eens 213 ha beschermd cultuurhistorisch landschap, 74 ha beschermd stads- of dorpsgezicht en 56 monumenten bij.

3.5.2. BEHEERPLANNEN

Wanneer voor eenzelfde terrein naast een natuurbeheerplan alsook een beheerplan wordt opgemaakt voor definitief beschermd onroerend erfgoed of een erfgoedlandschap worden alle

beheerdoelstellingen, zowel voor natuurbehoud als behoud en beheer van onroerend erfgoed geïntegreerd in één plan. Dit geïntegreerde beheerplan wordt geïntroduceerd om tegenstrijdigheden tussen de verschillende plannen tegen te gaan en een betere afstemming te voorzien tussen onroerend erfgoed, natuurbehoud en bosbeheer. Er is geen geïntegreerd beheerplan erfgoed-natuur voor dit gebied. Noch bestaat er een niet geïntegreerd erfgoedbeheerplan.

Er is een heel goed contact met de lokale heemkringen.

3.6. BEDRIJVEN

Nabijheid van natuur kan beperkingen met zich meebrengen voor de verlenging en uitbreiding van bestaande activiteiten en de ontwikkeling van nieuwe activiteiten.

Maar de nabijheid van natuur heeft ook voordelen. Zo voelen werknemers zich mogelijk beter in hun vel in een groene werkomgeving, zijn ze minder vaak ziek en ook productiever. Ook kan natuur eventuele hinder van bedrijfsactiviteiten bufferen voor omwonenden.

3.6.1. AANTAL VESTIGINGEN EN AANTAL TEWERKGESTELDEN

Als we het aantal BTW-plichtige vestigingen analyseren in 2016 liggen er 19 vestigingen uit verschillende sectoren binnen de perimeter van de projectgebieden. Het gaat hier vooral om kantoorgebouwen, kleinhandel en groothandel. Deze bedrijven stelden in totaal 195 mensen tewerk. Binnen een straal van 1 km zijn dat er 38 000)

Er zijn niet meteen aanwijzingen dat de bedrijvigheid zou wijzigen door de ingrepen in het gebied.

De extra natuurwaarden kunnen mogelijk de uitbreiding van de luchthaven van Zaventem nog verder bemoeilijken.

De slibschool van de politie maakt veel lawaai en onttrekt water voor het bevochtigen van de tarmak. Deze bedrijvigheid moet op termijn uitdoven.

Vleesverwerkend bedrijf in de buurt betraft op illegale lozingen door studie hydrologie binnen Life+ project. Klacht tegen ingediend. Zal maatregelen moeten nemen.

Mogelijk is er een invloed op de landbouw maar dit wordt in de volgende paragraaf besproken.

In het Kastanjebos ligt een pompinstallatie van de Watergroep. Bij droogte kan er een conflict ontstaan natuur-watervoorziening omwille van wegtrekken water uit waterafhankelijke natuur en niet behalen van de vegetatiedoelstellingen van het Life-project.

Positieve effecten op de werknemers van de bedrijven (minder stress, hogere productiviteit) kunnen niet kwantitatief aangetoond worden. Er bestaan hiervoor geen specifieke dosis-responsrelaties.

3.6.2. AANTAL PASSENDE BEOORDELINGEN EN PASSENDE BEOORDELINGEN MET BETEKENISVOLLE EFFECTEN OP NATURA 2000

Een mogelijke impact van de visie op het gebied is het toenemen van complexiteit van procedures en doorlooptijden voor het verkrijgen van vergunningen. De beschikbare gegevens zijn niet specifiek genoeg om de gevolgen hiervan precies te kunnen schatten. Op jaarbasis werden ongeveer een 300-

tal passende beoordelingen uitgevoerd in Natura2000-gebieden in 2017 en 2018, waarvoor het merendeel van de beoordelingen geen betekenisvolle effecten hebben op Natura 2000.

We hebben momenteel geen data ter beschikking om de analyse te maken specifiek voor het projectgebied.

3.6.3. IMPACT GELUIDSHINDER BEDRIJFSVOERING/INFRASTRUCTUUR OP OMWONENDEN

Geluid dat door transportwegen wordt voortgebracht, wordt zowel door de bodem als door de vegetatie op deze bodem tegengehouden. Graslanden zullen door de mindere dichtheid van de bodem reeds het geluid reduceren. Bossen houden ook nog geluid tegen via stam en takken. Dit geldt wel enkel voor een voldoende brede en dense buffer. Wel kan het uit het oog onttrekken van de geluidsbron psychologisch reeds leiden tot minder hinder.

Uit de ECOPLAN studie leiden we af dat de projectgebieden momenteel de geluidshinder verminderen waarbij een meerwaarde gecreeerd wordt van 354€ per jaar.

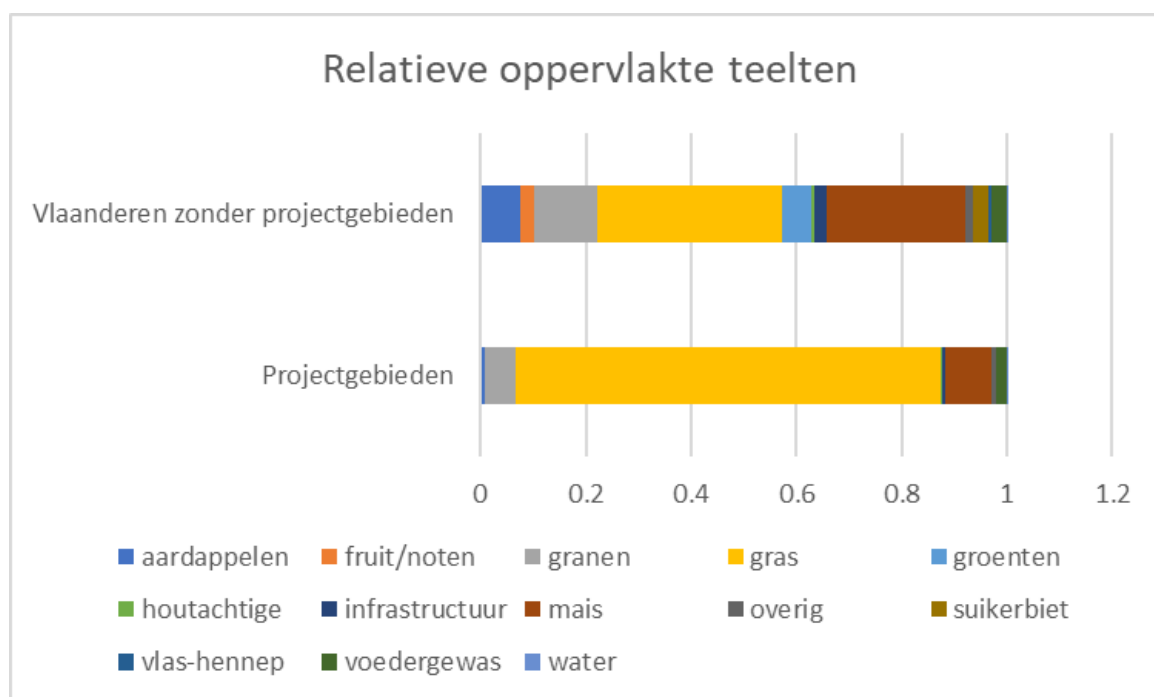
Als er bomen worden gekapt tussen een gewestweg en bewoning kan dit voor extra geluidshinder zorgen. Dit kan ook puur psychologisch zijn door het zichtbaar worden van de weg.

Dit is niet het geval binnen dit LIFE-project.

3.7. LANDBOUW

3.7.1. LANDBOUWOPPERVLAKTE

In de kernen van de projectgebieden zijn geen landbouwers meer actief. Binnen de perimeter van de projectgebieden ligt er volgens de landbouwregistratie nog 360 ha landbouwgrond in 2018. In een straal van 1 km rond de gebieden ligt nog 3737 ha geregistreerde landbouwgrond (2018).

Als we uitsplitsen naar de verschillende teelten dan zien we dat in de projectgebieden het aandeel grasland aanzienlijk hoger ligt dan in de rest van Vlaanderen. Dit is uiteraard te wijten aan de bescherming als natuurgebied en behoud van open plekken in de bossen.

Ook het aandeel kleine landschapselementen binnen de totale landbouwoppervlakte ligt een 10% hoger dan voor de rest van Vlaanderen.

3.7.2. LANDBOUWPRODUCTIE

Als we naar de door ECOPLAN berekende landbouwproductie kijken op de als landbouw geregistreerde terreinen (gebaseerd op landgebruikskaart 2014) dan zou de totale productiewaarde van de geteelde gewassen of veeteelt 380 460 €/jaar bedragen.

Mogelijk zou deze productie dalen als de maatregelen op deze terreinen liggen door de vernatting van het areaal. Op de natuurlijke terreinen wordt momenteel geen productiewaarde berekend.

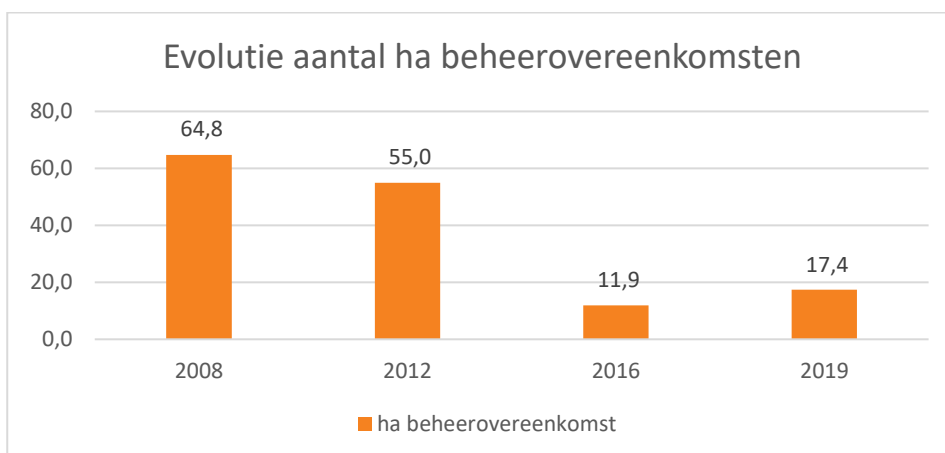
Dit is niet volledig correct aangezien Natuurpunt werkt met beheerovereenkomsten en begrazing/maaien toelaat op de graslanden zodat deze nog deels dienst doen als productiegrasland.

Sommige landbouwers kregen omwille van nabijheid een oranje code bij de PAS, wat betekent dat ze veestapel moeten afbouwen. Met deze landbouwers is echter een goede samenwerking waarbij hun volledige veestapel graast op de terreinen van Natuurpunt. Er is een win-win voor beide partijen.

Als de pacht wordt afgekocht wordt die meestal verdergezet maar in een meer extensieve vorm.

3.7.3. OPPERVLAKTE BEHEEROVEREENKOMSTEN EN ANDERE STEUNMAATREGELEN LANDBOUW GERICHT OP HET VERBETEREN VAN BIODIVERSITEIT EN ECOSYSTEMEN

Samenwerking met landbouw door middel van beheerovereenkomsten en verlenen van steun voor agromilieue- en klimaatmaatregelen, gebeurt iets meer binnen Natura 2000-gebieden dan erbuiten maar het aandeel van percelen met een beheerovereenkomst in het totale areaal landbouw is beperkt.

In de gebieden van het LifeGreenvalleys-project is het aantal ha dat onder een beheerovereenkomst/agromilieu- of klimaatmaatregel valt sterk gedaald (bron. Dept. Landbouw en Visserij). Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat over de jaren de actieve landbouw binnen het gebied afnam.

Wel heeft Natuurpunt een aantal overeenkomsten voor 30 ha van het areaal binnen de projectgebieden (begrazing, maaibeheer, ...) Daarnaast zijn er ook overeenkomsten ivm verwerking versnipperde beheerresten in stallen en als bodemverbeteraar.

3.7.4. DIVERSIFICATIE LANDBOUWINKOMENS

Een van de mogelijke impacten die werd aangegeven binnen de SEIA Natura2000-gebieden is dat er in Natura2000-gebieden mogelijk meer landbouwbedrijven aanwezig zijn met alternatieve businessmodellen. Uit deze studie bleek dat het aantal hoeveproducenten (thuisverwerking en -verkoop) niet gestimuleerd werd door de aanwezigheid in of nabij Natura2000-gebied.

Binnen de projectgebieden zijn er geen hoeveproducenten aanwezig. Binnen een straal van 1 km zijn er 4 landbouwers die producten op de boerderij verkopen.

Een andere mogelijkheid is het aanbieden van logies Ten opzichte van de totale logies in Vlaanderen en het aantal landbouwbedrijven is het aantal logies aangeboden bij landbouwers zeer beperkt. Binnen een straal van 1 km van projectgebieden samen worden er 6 slaappleatsen op landbouwbedrijven aangeboden.

3.7.5. BESTUIVING EN PESTBESTRIJDING

Er zijn binnen afstand van aanwezige bestuivers weinig bestuivingsafhankelijke gewassen waardoor het gebied niet erg hoog scoort voor bestuiving.

Voor pestbestrijding bestaat er momenteel geen methode.

3.8. ANDERE NATUURVOORDELEN

3.8.1. HOUTPRODUCTIE

Volgens ECOPLAN is er een binnen een gebied een geschatte duurzame houtoogst mogelijk op basis van de aanwas van 3 085 m³ hout op stam per jaar met een waarde van 101 986 € per jaar

Er worden populieren gekapt waardoor de jaarlijkse houtoogst zal dalen. Uiteraard zal er ook een eenmalige baat van houtverkoop zijn uit de verwijderde bomen in het gebied.

In principe beheert Natuurpunt bossen voor biodiversiteitsredenen. De dienst houtproductie wordt niet benut.

3.8.2. BIOMASSA VOOR ENERGIE

Binnen ECOPLAN wordt de huidige geschatte duurzame oogst voor brandhout geschat op 3350 m³ op basis van de aanwas.

Door herstel van de alluviale bossen zullen deze stromen mogelijk toenemen. Ook zijn er nog andere stromen uit beheer (bijv. gras) **Er zijn geen cijfers bekend over de volumes.** Natuurpunt is wel op zoek naar een afzetmarkt.

3.8.3. WATERINFILTRATIE

Volgens ECOPLAN heeft het gebied momenteel een capaciteit om 2.9 miljoen m³ water per jaar te infiltreren in het gebied. Deze wordt berekend op basis van bodemtextuur en bodemvochtigheid maar ook rekening houdend met het landgebruik (interceptie, evapotranspiratie en verdichting van de bodem). De actuele infiltratie per ha is in alle gebieden zowat gelijk. Het Eikelenhof is wel een uitschieter en zeer belangrijk in het gebied voor het infiltreren van water.

Dit draagt bij tot aanvulling van grondwatertafels en beschikbaar zijn van water bij droogte. Anderzijds kan de infiltratie ervoor zorgen dat er niet teveel water afstroomt naar lager gelegen zones zodat overstromingen worden vermeden.

De infiltratie kan wijzigen door bebossing omdat bomen meer water vasthouden. Wat op zich dan weer wel positief inspeelt op overstromingsrisico's door regenval. **Ergens in de omliggende gemeenten problemen waar het gebied een positieve rol kan spelen?**

3.8.4. WATERRETENTIE

Binnen ECOPLAN is enkel gekeken naar permanente en seizoenale retentie. De module berekent enerzijds de mogelijke buffering van neerslagoverschot tussen seizoenen (verschil tussen gemiddeld hoogste en laagste grondwaterstand) en anderzijds de waterbuffer die bij langdurige droogte nog beschikbaar is (m³ water aanwezig in de eerste meter onder het maaiveld).

Permanente retentie betreft de intrinsieke capaciteit om water te leveren naar oppervlakte water in geval van extreme droogte. De permanente retentie is dus vooral hoog voor gebieden die extreem en/of permanent nat zijn. Het betreft een capaciteit voor waterleverend vermogen naar oppervlakte water in geval van laagwater en NIET in functie van overstromingspreventie. Seizoenale retentie betreft de capaciteit om bodemwater te bufferen tussen perioden met veel en weinig neerslag.

De permanente jaarlijkse retentie in het gebied is 1,7 miljoen m³ water en de seizoenale retentie bedraagt 4,1 miljoen m³.

Overstromingen vanuit oppervlaktewater worden hier niet in rekening genomen.

Door herstel van natte natuur kan de waterretentie toenemen en zorgen voor minder overstromingen elders en waterbeschikbaarheid bij droogte. Anderzijds is deze natuur ook droogtegevoelig en kan extreme droogte er ook voor zorgen dat vegetatie verloren gaat. Dit kan leiden tot beperkingen aan het onttrekken van water in de nabijheid van de gebieden.

3.8.5. WATERKWALITEIT (DENITRIFICATIE)

De belangrijkste vorm van natuurlijke stikstofverwijdering uit het milieu is via biologische denitrificatie. Dit is een bacterieel proces waarbij nitraat (NO₃⁻) wordt omgezet in stikstofgas (N₂).

Hierdoor komt minder nitraat in grond- en oppervlaktewater terecht waardoor minder eutrofiëring plaats vindt.

Volgens de ecosysteemdienstenkaart van ECOPLAN wordt er in de verschillende gebieden 9329 kg N per jaar verwijderd. Vooral in Pikhakendonk en Torfbroek hebben een hoge gemiddelde denitrificatie per ha.

Herstel van natte natuur zal dit zeker nog verhogen en de waterkwaliteit in het gebied verbeteren. Denitrificatie kan ook wat afnemen als de toelevering van N uit de omgeving daalt. Uiteraard zal de vermeden afstroom of depositie van N ook de waterkwaliteit verbeteren.

Als illegale lozingen van het vleesverwerkend bedrijf worden stopgezet, zal ook de waterkwaliteit toenemen.

3.8.6. KOOLSTOF EN NUTRIËNTENOPSLAG IN BODEM EN BIOMASSA

Alle natuurtypen nemen koolstof op in hun biomassa, maar vooral bossen met een grote, langlevende biomassa zijn belangrijk voor de opname. Bij de andere natuurtypen is die opname van koolstof in biomassa van meer tijdelijke aard, omdat de koolstof opnieuw in het milieu terecht komt wanneer de planten vergaan. Uiteraard wordt een deel van deze koolstof vastgelegd in de bodem. Deze is volgens de methode uit ECOPLAN (2018) in veel gevallen hoger onder bosgrond dan onder graslanden en moeras.

Uit de kaarten van ECOPLAN is er een opslag van C in houtige biomasse van 1 702 ton per jaar. In de bodem zit in totaal een koolstofvoorraad van 375 572 ton (0.2 % van de totale geschatte koolstofvoorraad in de Vlaamse bodems).

In de bodem wordt er ook 21 000 ton N opgeslagen.

3.8.7. EROSIEPREVENTIE

Erosiepreventie wordt gerealiseerd wanneer aan het oppervlak liggende grondlagen beschermd worden tegen de invloeden van wind en water. Door begroeiing wordt erosie aanzienlijk verminderd in vergelijking met bijvoorbeeld onbegroeide akkers. Eén van de belangrijkste baten van bescherming tegen erosie wordt gerealiseerd door het vermijden van sedimentafzetting in bebouwde gebieden en waterlopen. De module in ECOPLAN berekent de vermeden erosie (m³ bodem) door aanwezigheid van de bodembedekking en gebruik. Momenteel zorgt het gebied ervoor dat 2391 ton grond niet erodeert en niet zorgt voor modderstromen stroomafwaarts de gebieden.

Mogelijk neemt deze dienst toe door bebossing en herstel van natte ecosystemen.

3.8.8. LUCHTKWALITEIT

Industrie, transport, verwarming etc. emitteren verschillende verontreinigende componenten in de lucht en hebben zo een negatieve impact op de luchtkwaliteit. Deze luchtverontreiniging kan leiden tot een heel aantal types gezondheidsklachten. Vegetatie is in staat om een deel van deze verontreinigde componenten uit de lucht te verwijderen en helpt zo mee om de lucht te zuiveren. Deze module berekent de hoeveelheid fijn stof (PM10), één van deze componenten, die jaarlijks uit de lucht wordt verwijderd door vegetatie.

De vegetatie in de verschillende gebieden vangt in totaal 20 ton fijn stof uit de lucht . Dit heeft lokaal slechts een kleine impact op de luchtkwaliteit maar levert wel een bijdrage aan de totale luchtkwaliteit van Vlaanderen (te vergelijken met het weghalen van de jaarlijkse uistoot aan PM10 van 4500 inwoners).

HOOFDSTUK 4. BEOORDELING SOCIAAL-ECONOMISCHE IMPACT

4.1. KWALITATIEVE INSCHATTING DOOR BEHEERDERS EN BELANGHEBBENDEN VAN RICHTING EN GROOTTE-ORDE IMPACT

Voor de impacts die als belangrijk werden geïdentificeerd trachten we voor nu de richting waarin en grootte orde van verandering van de indicator in te schatten.

- ↑ positieve impact
- ↑↑ significante positieve impact
- ↓ negatieve impact
- ↓↓ significante negatieve impact

Hierbij wordt ook aangegeven of er eventueel mitigerende maatregelen zijn of dat bijkomende maatregelen de positieve impact nog kunnen versterken (buiten Life project)

Sociaaleconomische impact	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator	eenheid	Ingeschatte impact	Mitigerende of versterkende maatregelen
Toerisme en recreatie						
Verandering in de recreatiemogelijkheden	Aanwezigheid wandel-ruiter-fietsroutenetwerken	Knooppunten-netwerken	32000 wandel 7800 fiets	Aantal m pad behorende tot netwerk	↑ Positieve impact vooral voor wandelaars ↓ Fietsen en paardrijden in de gebieden wordt nog moeilijker aangezien herstel van natte vegetatie, die gevoelig is voor beschadiging. Druk van gemeenten om sommige paden te verharderen kan toenemen.	Nieuwe paden? Goed informeren. Mogelijkheid en rond de gebieden goed promoten. Eventueel ruiterspad aanleggen waar mogelijk (bijv. ?)
	Aantal m wandelpaden buiten netwerken	Natuurpunt	27942	Aantal m pad	↑	Verbeteren en beter scheiden van verschillende gebruikers. Hogere veiligheid door gebruik van viaduct

Sociaaleconomische impact	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator	eenheid	Ingeschatte impact	Mitigerende of versterkende maatregelen
	Aantal paden voor andersvaliden/kwetsbare doelgroepen	Natuurpunt	?	Aantal m pad	↑	Uitbreiding paden
Veranderingen in gebruik	Aantal geschatte bezoeken recreatie en toerisme	VITO2018	815600	Aantal bezoeken	↑ We verwachten dat het aantal bezoeken een beetje zal toenemen ook de beleving van de bezoekers gaat toenemen doordat de unieke natuur wordt versterkt of hersteld.	Concept Natuurpark kan wel extra mensen aantrekken van verderweg
	Aantal bezoeken	Tellingen?				
	Verschillende gebruikers (wandelen/fietsen/mountaibike. Paardrijden/...)	Natuurpunt	Verschillen de type recreanten op dezelfde paden. Veel sluiptwegen in nieuw aangekocht gebied.	kwalitatief	=↑ Positieve impact vooral voor wandelaars ↓ Fietsen en paardrijden in de gebieden wordt nog moeilijker aangezien herstel van natte vegetatie, die gevoelig is voor beschadiging. Druk	Nieuwe paden? Goed informeren. Mogelijkheid en rond de gebieden goed promoten. Eventueel ruitpad

Sociaaleconomische impact	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator	eenheid	Ingeschatte impact	Mitigerende of versterkende maatregelen
					van gemeenten om sommige paden te verharderen kan toenemen.	aanleggen waar mogelijk (bijv. ?)
Toerisme	Aantal logies	Toerisme Vlaanderen	159	Aantal slaappleaats en	↑ Concept natuurpark kan gebied aantrekkelijker maken.	Promotie Groene vallei als toeristische streek
Beleving van het landschap	Tevredenheid bezoekers	Bevraging bezoekers		% tevreden	↑ Enerzijds gaat de natuurbeleving omhoog. Anderzijds kan het verwijderen van bomenvoor sommigen een negatieve impact hebben op de natuurbeleving en klimaatgevoel (schaduw). Tijdelijke hinder van de werken	Goede informatie waarom bomen worden gekapt. Hinder van werken zoveel mogelijk beperken.
Draagvlak en beleving omwonenden						
Draagvlak van de omwonenden	Tevredenheid over gebied	Bevraging bezoekers		score	↑ Beleving omwonenden zal	

Sociaaleconomische impact	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator	eenheid	Ingeschatte impact	Mitigerende of versterkende maatregelen
					stijgen door veranderingen maar werken kunnen voor hinder zorgen.	
	Aantal bezwaarschriften/klachten tegen werken	Natuurpunt	7	Aantal	↑ We verwachten dat er wel wat negatieve reactie gaat komen op kap + eventueel afsluiten sluippaden voor verschillende gebruikersgroepen (fietsers, paardrijden)	Goed communiceren en waarom en waar mogelijk alternatieven voorzien. Hinder werken zoveel mogelijk beperken
	Aantal positieve mededelingen (bijv. sociale media)	Natuurpunt	10-17 reacties per bericht facebook	Aantal	↑	Geregeld communiceren en via sociale media
	Aantal communicatiemomenten en aanwezigen communicatiemomenten	Natuurpunt	/	Aantal	↑ Tijdens de duur van het project gaan er verschillende communicatiemomenten voorzien worden	Door communicatie verhoogt draagvlak voor de

Sociaaleconomische impact	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator	eenheid	Ingeschatte impact	Mitigerende of versterkende maatregelen
						veranderingen
Conflicten tussen gebruikers en buurtbewoners	Aantal klachten	Natuurpunt, Gemeenten	/	Aantal	↓	Door meer splitsen van gebruikers paden, positief effect
gevoel van vertrouwdeheid/herkenning/identiteit van omwonenden met het gebied	Vertrouwdeheid met het landschap	Bevraging		kwalitatief	↓/↑ De maatregelen binnen Life kunnen bepaalde herkenningpunten wegnemen maar anderzijds terug landschappen creëren die de oudere generaties herkennen	
Educatie						
Veranderingen in de mogelijkheden om natuur te betrekken bij de ontwikkeling van vaardigheden, talenten, gedrag en natuurbewustzijn	Aanbod voor kwetsbare groepen	Natuurpunt	?	Kwalitatief of aantal	↑ roelstoelpad	
Zorg						
Landbouw						

Sociaaleconomische impact	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator	eenheid	Ingeschatte impact	Mitigerende of versterkende maatregelen
Landbouwproductie	Bruto saldi landbouwproductie	ECOPLAN 2016	380 460	€/jaar	↓	
	Totale geregistreerde landbouwoppervlakte binnen het studiegebied	Agentschap voor landbouw en visserij 2018	360	ha	↓ Kan verminderen door uitdoven actieve landbouw in gebied.	
Diversificatie landbouwinkomens	Aantal beheerovereenkomsten en andere steunmaatregelen	Natuurpunt	30	ha	↑ Overeenkomsten voor maai- en begrazingsbeheer blijven. Weinig verandering met huidige situatie. De brasserie van het bezoekerscentrum werkt met lokale producten.	
		Dept Landbouw en visserij (2019)	17,7			
Bedrijfsleven en lokale economie						
Invloed op omzet bedrijven/horeca	Bestedingen door recreanten	VITO2018	10 miljoen	€/jaar	=/↑ Als meer recreanten, meer bestedingen	
Tewerkstelling in horeca/toerismesector op basis bestedingen recreanten	Tewerkstelling op basis bestedingen recreanten en toeristen	VITO2018	160	Aantal VTE	=/↑ Als meer recreanten/toeristen, meer bestedingen	
Tewerkstelling in natuurbeheer	Aantal medewerkers NP	Natuurpunt	1	Aantal	↑	

Sociaaleconomische impact	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator	eenheid	Ingeschatte impact	Mitigerende of versterkende maatregelen
					2 extra medewerkers	
Bemoeilijken uitbreidingsplannen van organisaties (bedrijven, nutsbedrijven ...)	Geweigerde vergunningen/aanpassingen vergunningen			aantal		
	Aantal passende beoordelingen en passende beoordelingen met betekenisvolle effecten op NATURA2000			Aantal		
Visuele of geluidshinder	Effect geluidsreductie op waarde woningen	ECOPLAN 2016	354	€/jaar	=/↓ Bij kappen van bomen kan er versterking van geluid of visuele hinder ontstaan	Buffer laten staan
Andere natuurvoordelen						
Koolstofopslag in biomassa	Koolstofopslag in bomen	ECOPLAN 2016	1702	Ton C/jaar	= Door groei van bijkomende? bomen opslag van C in biomassa. Je verliest ook wel bijkomende opslag in de bomen die gekapt worden	
Koolstofvoorraad in de bodem	Koolstofvoorraad in de bodem	ECOPLAN 2016	375 572	Ton C	↓/↑	

Sociaaleconomische impact	Indicator	Bron	Huidige toestand indicator	eenheid	Ingeschatte impact	Mitigerende of versterkende maatregelen
Stikstofopslag in de bodem	N opslag in de bodem	ECOPLAN 2016	21048	Ton N	↓/↑	
Luchtzuivering	Afvang fijn stof	ECOPLAN 2016	20	Ton/jaar	=/↓ Bomen vangen fijn stof af. Naaldbomen meer dan loofbomen. Door kappen stukken bos kan deze dienst verlagen.	
Erosiepreventie	Vermeden afstroom bodem	ECOPLAN 2016	2391	ton/jaar	↓/↑	
Invloed op de waterkwaliteit	stikstofverwijdering	ECOPLAN 2016	9329	kg N/jaar	=/↑	
Infiltratie en vasthouden van water	waterinfiltratie	ECOPLAN 2016	2,9 miljoen	m ³ /jaar	=	
	Permanente en seizoenale retentie	ECOPLAN 2016	5.8 miljoen	m ³ /jaar	=/↑	
Houtproductie	Duurzame oogst op basis van aanwas (stam)	ECOPLAN 2016	3 085 101 986	m ³ /jaar €/jaar	↓/↑ Je hebt wel een eenmalige opbrengst van kap.	

NB= niet beschikbaar

4.2. AANVULLING NATUURVOORDELEN

De impact van de herstelmaatregelen op een deel van de geleverde natuurvoordelen (bijdrage van natuur aan de welvaart en het welzijn van de mens) kunnen we inschatten met de Natuurwaardeverkenner (NWV). Deze tool is gebouwd om op een snelle, wetenschappelijk onderbouwde manier de impact van landgebruiksveranderingen op ecosysteemdiensten te beoordelen. Ze bevat 14 natuurvoordelen die kunnen gekwantificeerd worden.

Een aantal potentieel belangrijke ecosysteemdiensten worden niet berekend binnen ECOPLAN-SE of de Natuurwaardeverkenner. De belangrijkste hiervan zijn wellicht waterregulatie en overstromingspreventie. Deze diensten zijn van groot belang binnen Vlaanderen en zeker ook binnen de Groene vallei. Maar hun complexiteit (fysische en biologische processen) als ook het huidig technisch beheer binnen Vlaanderen door bijvoorbeeld waterzuiveringsstations, dijken, overstromingsbekkens etc. maakt het onmogelijk om met vrij eenvoudige modellen een enigszins betrouwbaar resultaat te bekomen. Ook andere meer kwalitatieve natuurvoordelen (symbolische landschappen, spirituele landschappen, sense of place...) kunnen moeilijk in cijfers worden gegoten, daarom dat een aanvulling met resultaten uit de bevraging noodzakelijk is.

Er kan een verschil zijn in resultaten tussen ECOPLAN en Natuurwaardeverkenner. Dit heeft deels te maken met de meer celgebaseerde aanpak van ECOPLAN tov van de polygoongebaseerde aanpak van de NWV. Voor sommige diensten is een iets andere methode gebruikt. Het is de bedoeling om de twee tools zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. In de NWV wordt nieuw onderzoek waar mogelijk opgenomen.

Momenteel zijn de verschillende streefbeeld in de Natuurwaardeverkenner doorgerekend. Omdat het hier vooral gaat over habitatherstel is er nauwelijks extra levering van de berekende natuurvoordelen. Enkel het natuurvoordeel recreatie neemt toe doordat de gebieden nog aantrekkelijker worden voor recreanten.

We hebben de resultaten van de verschillende projectgebieden opgeteld. Deze zijn ook per gebied beschikbaar.

Onderstaande tabel moet nog verder verbeterd worden op basis van aanpassing scenario's in de Natuurwaardeverkenner samen met de opdrachtgever in 2025 en hydrologische studies in het gebied

Kwantitatieve waardering	Eenheid	Huidig		Toekomstig		Verschil	
		Laag	Hoog	Laag	Hoog	Laag	Hoog
Voedselproductie	€ toegevoegde waarde productie / jaar	602 161	1 106 882	577 468	1 066 964	-24 693	-39 918
Houtproductie	m ³ geogst hout / jaar	2 799	2 799	2 058	2 058	-742	-742
Luchtkwaliteit: afvang fijn stof	kg PM10 / jaar	17 424	17 424	17 123	17 123	-301	-301
Water: infiltratiecapaciteit	m ³ / jaar	3 146 689	3 146 689	3 146 567	3 146 567	-123	-123
Bescherming erosie	ton vermeden erosie / jaar	-7 973	-17 295	-7 972	-17 093	1	202
Klimaat: C-opslag in bodem	ton C / jaar	9 018	9 018	8 900	8 900	-118	-118
Klimaat: C-opslag in biomassa	ton C / jaar	605	605	446	446	-159	-159
Bestuiving		NB	NB	NB	NB	NB	NB
Recreatie	Aantal bezoeken / jaar	703 393	703 393	757 248	757 248	53 855	53 855
Meerwaarde woningen in buurt	% waardeinstijging woning	7.33	7.33	7.39	7.39	0.05	0.05
Alternatieve methode berekening culturele diensten							
Totale culturele diensten via uitgedrukte voorkeuren	Aantal huishoudens	3 899 188	6 690 666	3 882 511	6 695 103	-16 677	4 437
Gezondheidseffecten contact groen	DALY/jaar	238	238	239	239	0	0

Monetaire waardering	Eenheid	Verschil toekomstig - huidig	
		Laag	Hoog
Voedselproductie	€ / jaar	-24 696	-39 922
Houtproductie	€ / jaar	-3 100	-3 100
Luchtkwaliteit: afvang fijn stof	€ / jaar	-17 131	-17 131
Water: infiltratiecapaciteit	€ / jaar	-63	-63
Bescherming erosie	€ / jaar	NB	NB
Klimaat: C-opslag in bodem	€ / jaar	-11 788	-43 156
Klimaat: C-opslag in biomassa	€ / jaar	-15 909	-58 227
Bestuiving	€ / jaar	NB	NB
Recreatie	€ / jaar	196 133	196 133
Meerwaarde woningen in buurt	€ / jaar	42 919	42 919
Totaal	€ / jaar	166 365	77 453
Gezondheidseffecten contact groen	€ / jaar	19 012	19 012

HOOFDSTUK 5. BESLUIT

Het LIFE Greenvalleys gebied heeft naast ecologische impacts ook een aantal socio-economische impacts.

De aanpassingen kennen overwegend positieve impacts en dan vooral op de belevingswaarde van de recreanten en omwonenden. De tevredenheid met de gebieden is reeds hoog (81%) maar de verbeterpunten die worden aangegeven, worden deels aangepakt binnen het LIFE Greenvalleys. Voor fietsers en ruiters zal de impact eerder negatief zijn omdat een aantal paden voor hen worden afgesloten. Anderzijds zijn er aan de rand van de gebieden voldoende mogelijkheden.

Ook omwonenden zijn zeer tevreden met de nabijheid van de natuurgebieden bij hun woonomgeving. Ook hun beleving zal toenemen. De meeste van de respondenten vinden het LIFE Greenvalleys een goede zaak. Ze geven momenteel aan weinig hinder te ondervinden van de reeds uitgevoerde werken. Een 30% van de respondenten op de bevraging (15 tal mensen) heeft wel hinder van het toegenomen aantal recreanten (omwille van COVID19) en afval en lawaai dat dit veroorzaakt. Indien de beleving toeneemt en mogelijk ook het aantal bezoekers kan dit van blijvende aard zijn en zal er moeten op toegezien worden dat de hinder tot een minimum wordt beperkt. Anderzijds neemt het areaal toe.

Enkel het kappen van een deel bomen in het Floordambos zou tot weerstand kunnen leiden bij bezoekers en omwonenden. Bij de 70 bevroegden was er slechts 1 persoon die hier bezwaren maakte.

Er wordt in het LIFE-project gezocht naar een afzetmarkt voor beheerresten. Indien deze wordt gevonden zal het project ervoor zorgen dat de energie/warmteproductie op een duurzamere manier gebeurt.

Mogelijk hebben het herstel van de valleigebieden en de uitbreiding van loofbossen een positief effect op de waterkwaliteit en de waterretentie.

In de kernen van de projectgebieden zijn geen landbouwers meer actief. Binnen de perimeter van de projectgebieden ligt er volgens de landbouwregistratie nog 360 ha landbouwgrond in 2018. In een straal van 1 km rond de gebieden ligt nog 3737 ha geregistreerde landbouwgrond (2018). Mogelijk zal de actieve landbouw binnen het gebied en buiten het gebied afnemen. Dit is niet noodzakelijk specifiek gelinkt aan het LIFE-project. De landbouwproductie zal wel door LIFE-project dalen indien de actieve landbouw ligt op de terreinen die vernat worden.

Op de natuurlijke terreinen wordt momenteel geen productiewaarde berekend. Dit is niet volledig correct aangezien Natuurpunt werkt met beheersovereenkomsten en begrazing/maaien toelaat op de graslanden zodat deze nog deels dienst doen als productiegasland.

Sommige landbouwers kregen omwille van nabijheid een oranje code bij de PAS, wat betekent dat ze veestapel moeten afbouwen. Met deze landbouwers is echter een goede samenwerking waarbij hun volledige veestapel graast op de terreinen van Natuurpunt. Er is een win-win voor beide partijen.

Samen zal bekeken moeten worden hoe dit op te lossen. Dit is niet gelinkt aan LIF, wel aan de nabijheid van de natuurgebieden.

LITERATUURLIJST

Broekx Steven, Beckx Carolien, Liekens Inge, Hamsch Lorenz, De Nocker Leo, Desmet Lieven, Patrick Meire, Leone Michael, Jacobs Sander, Vrebos Dirk, Staes Jan. 2019 Globale Socio-Economische Impactanalyse van de uitvoering van het Vlaams Natura 2000-programma. Studie uitgevoerd in opdracht van: Agentschap Natuur en Bos 2019/RMA/R/2005

De Nocker L, Verachtert E. broekx S., Poelmans L, brabers L, Liekens I, De Valck J en Van der Meulen M. 2016 Kwantificering en waardering ecosysteemdienst recreatie-methode 2016. Achtergronddocument IWT SBO Project 120014 ECOPLAN. 2016/RMA/0956

ECOPLAN project www.ecosysteemdiensten.be

Website Natuurpunt Groene vallei <https://www.natuurpunt.be/pagina/de-groene-vallei>

Vrebos Dirk, Staes Jan, Bennetsen Elina, Broekx Steven, De Nocker Leo, Gabriels Karen, Goethals Peter, Hermy Martin, Liekens Inge, Marsboom Cedric, Ottoy Sam, Van der Biest Katrien, van Orshoven Jos en Meire Patrick. 2017. ECOPLAN-SE: Ruimtelijke analyse van ecosysteemdiensten in Vlaanderen, een Q-GIS plugin, versie 1.0. 017-R202 Universiteit Antwerpen, 141 p. Doi 10.13140/RG.2.2.16174.10565